Bestuursrapportage I- 2022

Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3

Leeswijzer 4

Programma 1 Bestuur en veiligheid 5

Programma 2 Ruimte en wonen 10

Programma 3 Water en bodem 14

Programma 4 Natuur en milieu 22

Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling 30

Programma 6 Energie 38

Programma 7 Landbouw en voedsel 44

Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit 47

Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling 52

Programma 10 Vrijetijd, Cultuur, Sport en Erfgoed 57

Algemeen financieel beleid 62

Paragrafen 63

Bedrijfsvoering 63

Leeswijzer

Voor u ligt de eerste bestuursrapportage van 2022. Deze rapportage is opgezet als een afwijkingenrapportage. In deze bestuursrapportage rapporteren wij middels een stoplichtenmodel over de voortgang van de uitvoering van doelstellingen en prestaties in het eerste kwartaal van 2022 en lichten we afwijkingen nader toe. In de programma's zijn de doelen, prestaties en middelen van de provincie opgenomen:

- Wat willen we bereiken? Dit zijn de doelstellingen die de provincie op lange termijn wil bereiken en, onze koers 2030. Doelstellingen worden uitgedrukt in outcome indicatoren
- Wat gaan we daarvoor doen? Dit zijn prestaties en concrete acties die de provincie op korte termijn onderneemt om onze doelstellingen te realiseren. Prestaties zijn uitgedrukt in output indicatoren
- Financieel overzicht. Dit is het overzicht met verloop van de begroting t/m wijzigingen n.a.v. deze bestuursrapportage

Programma 1 Bestuur en veiligheid

Algemene voortgang van het programma

De uitvoering van het programma Bestuur en Veiligheid ligt op koers.
Dit jaar wordt gewerkt aan de totstandkoming van het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur. Als eerste formele stap is de startnotitie Toekomstbestendig Bestuur op 22 april jl. in PS besproken. Op dit moment wordt verder gewerkt aan de inhoud voor het beleidskader waarbij we ook in gesprek gaan met de medeoverheden (gemeenten, regio's, waterschappen), maatschappelijke partners en het bedrijfsleven.

Opnieuw is de invoering van de Omgevingswet uitgesteld, nu naar 1 januari 2023. Ook de Wet versterking participatie op decentraal niveau is nog steeds niet aan de Tweede Kamer aangeboden. Dat heeft tot gevolg dat vaststelling van de provinciale participatieverordening waarschijnlijk niet eerder plaatsvindt dan in 2023. Een van de pijlers uit het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur is "Responsief provinciaal bestuur". Hoewel de formele vaststelling van de participatieverordening in PS nog enige tijd in beslag zal nemen zal het nadenken over de invulling van de pijler responsieve overheid niet stoppen. In een interactief proces gaan we na op welke wijze belanghebbenden betrokken willen worden bij provinciaal beleid en leggen we dat vast in het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur.
In 2022 wordt, ten behoeve van het participatiebeleid, een evaluatie uitgevoerd. Het participatiebeleid (waaronder de uitkomsten van experimenten in dossiers) als geheel krijgt een plek in het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur.

De eerste Brabantse jongerentop werd gehouden op 9 november 2021. In 2022 wordt de tweede Brabantse jongerentop gehouden. Er is een digitaal magazine gemaakt met een overzicht van de resultaten en activiteiten in 2021 op het gebied van jongerenparticipatie.

Ook werken we langs drie actielijnen gestaag verder aan de uitvoering van de bestuursopdracht Veilig en weerbaar Brabant. De Riskfactory, bedoeld voor leerlingen van groepen 7 en 8 van het basisonderwijs, heeft onlangs zijn deuren geopend. Op dit moment zijn we ver gevorderd met de productie van een 7-delige TV-reeks op Omroep Brabant over ondermijning. Met deze tv-serie laten we zien hoe ondermijning ons allemaal raakt. We brengen de verschillende verschijningsvormen in beeld, die aansluiten bij de beleefwereld van de Brabander. Iedere aflevering laat een ander thema zien, en maakt de Brabander bewust van de verschillende verschijningsvormen en de risico's die gepaard gaan met ondermijnende criminaliteit; ondermijning raakt ons allemaal! Inwoners zien nut en noodzaak van het melden van mistanden en zodoende kan iedere Brabander effectief bijdragen aan een veiliger Brabant. Als onderdeel van een brede beweging tegen ondermijning ontwikkelen we momenteel, samen met Tasforce-RIEC Brabant Zeeland, een Brabantse norm weerbare overheid. Hiermee willen we stimuleren dat gemeenten en provincie komen tot een gezamenlijk basisniveau in de aanpak van ondermijning en daarmee een zogenaamd 'waterbedeffect' te voorkomen. Bij de totstandkoming hiervan is een aantal burgemeesters en gemeentesecretarissen geconsulteerd.

In 2022 wordt de uitvoeringsagenda Brede Welvaart uitgewerkt. We lanceren een nieuwe investeringsronde van het Brabant Outcomes Fund (BOF2). En voor het beleidskader Gezondheid zijn de volgende zaken in voorbereiding: uitvoeringsagenda Gezondheid (GSQ2), presentatie van de eerste versie van Brabantse gezondheidsmonitor (oktober) en organiseren we de "dag van de gezondheid".

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en integriteit

De online social media campagne vindt doorlopend plaats. Het genoemde risicotaxatietool is inmiddels beschikbaar gekomen en hierover zal met stakeholders worden gecommuniceerd. Ook de Bibob-APK is afgerond.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cursus 'Vergroting weerbaarheid' verzorgen voor provinciale collega's, die nieuw binnenkomen of die waarvoor dat gezien hun taak van belang is

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal provinciale collega's dat de cursus 'Vergroting weerbaarheid' heeft gevolgd	100	100		

Gesprekken vinden plaats aan de hand van de piramide fitte gemeenten. Dit instrument zal gaandeweg worden opgevolgd door de Brabantse norm weerbare overheid. Waar de piramide nog een sterk ambtelijke insteek kent, zal de Brabantse norm een groter beroep op bestuurlijke verantwoordelijkheid doen, met méér verantwoordelijkheid voor de organisaties als geheel. Deze norm doet een groter beroep op de intrinsieke motivatie van (samenwerkende) gemeenten om te zorgen dat "de dijken tegen ondermijning overal even hoog zijn".

Samen met Taskforce-RIEC Brabant Zeeland gesprekken voeren met gemeenten om hun fitheid tegen ondermijning te stimuleren

Indicator	2022	2023	2024	2025
Gemeenten die stappen zetten om fitheid tegen ondermijning te vergroten	15	15		

Uitvoering aanbevelingen uit het Masterplan interne weerbaarheid

De twaalf aanbevelingen uit het Masterplan op het terrein van "bewustzijn en betrokkenheid", "bestuur en beleid", "borging organisatie" en "cultuur en handelen" zijn in 2022 uitgevoerd. In 2022 zal een lichte toets op noodzaak herijking Masterplan door actuele ontwikkelingen plaatsvinden. Op basis hiervan kan de invulling voor 2023 nader bepaald worden.

Wat willen we bereiken?

Brede Welvaart

In 2022 leggen we een stevige kennis- en uitvoeringsbasis om brede welvaart zowel in de organisatie als in de regio verder te versterken. Voor het beleidskader gezondheid wordt voor 2022 en 2023 een stevige uitvoeringsbasis gelegd voor de ambitie: “3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030”.

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen van uitvoeringsagenda, die invulling geeft aan rolneming van provincie

In de begroting van 2023 worden voor gezondheid indicatoren opgenomen waarover in de S&V documenten wordt gerapporteerd

In 2022 lanceren we een tweede ronde van het Brabant Outcomes Fund (BOF2) wat bijdraagt aan het versterken van brede welvaart in Brabant

Wat willen we bereiken?

Een toekomstbestendig openbaar bestuur

In de uitwerking naar het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur is een startnotitie opgesteld en op 22 april door PS besproken. Een van de pijlers uit het beleidskader Toekomstbestendig Bestuur is “Responsief provinciaal bestuur”. Doordat de Wet versterking participatie nog niet aan de Tweede Kamer is aangeboden, kan de vaststelling van de provinciale participatieverordening waarschijnlijk niet eerder plaatvinden dan in 2023. De uitwerking van de pijler responsieve overheid stopt niet, in een interactief proces gaan we na op welke wijze belanghebbenden betrokken willen worden bij provinciaal beleid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Burgers zijn meer betrokken bij beleidsontwikkeling en -uitvoering
Indicator: In 2022 voeren we bij geplande beleidsvormingsprocessen tenminste drie experimenten uit met verschillende vormen van participatie.

Opkomst verkiezingen in Noord-Brabant
Verplichte indicator: De opkomstcijfers in Noord-Brabant van verkiezingen voor de Tweede Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden, weergeven in % kiezers/stemgerechtigden

De opkomst bij de Gemeenteraadsverkiezingen 16 maart 2022 in Noord-Brabant bedroeg 46,9%.

Organiseren bestuurlijke samenwerking
In 2022 organiseren we tenminste acht ontwikkeldagen samen met de regio

Wat willen we bereiken?

Gemeenten, waterschappen en Gemeenschappelijke Regelingen voeren hun wettelijke taken conform de wet uit

Met betrekking tot het systematisch toezicht valt nog niet heel veel te vertellen over de prestaties van gemeenten. Elk toezichtgebied kent immers zijn eigen periode van systematisch toezicht. De eerste peilronde van Huisvesting vergunninghouders is in het eerste kwartaal van 2022 afgesloten, waarbij over het 2e halfjaar van 2021 een verdeeld beeld was te zien van voldoet, voldoet niet en verschoonbaar. Uitgaande van de cijfers over het eerste kwartaal van 2022 is precies de helft van de taakstelling over heel Brabant bezien behaald. Dit betekent dat onze provincie precies op schema ligt voor dit halfjaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

We beoordelen of Gemeenten, Waterschappen en Gemeenschappelijke Regelingen hun wettelijke taken uitvoeren conform de wet

Indicator	2022	2023	2024	2025
% toezichtontvangers dat door ons op één of meer toezichtsgebieden wordt beoordeeld	100% *	100% *	100% *	100% *

* Aantal toezichtsontvangers op 1-7-2021: 103

We stimuleren dat toezichtontvangers van elkaar leren via toezicht

We voeren thema-onderzoeken uit met betrekking tot actuele risico-thema's. We delen de uitkomsten en aanbevelingen tijdens regio-bijeenkomsten. We willen stimuleren dat toezichtontvangers van elkaar leren en best practices delen.

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal georganiseerde regiobijeenkomsten	4	4	4	4

Er is een kennisbijeenkomst in mei gepland vanuit het toezichtgebied Informatie- en archiefbeheer. Deze kennisbijeenkomst wordt samen met de Brabantse archivarissen georganiseerd. De regiobijeenkomsten van het toezichtgebied Omgevingsrecht vinden elk jaar in het najaar plaats.

Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht

Verplichte indicator: Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht.

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht	0	0	0	0

Ontwikkelingen en onzekerheden

Geen ontwikkelingen of onzekerheden te melden.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

1. Bestuur en veiligheid	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	23.256	1.773	25.029
Baten	2	-	2
Saldo baten en lasten	23.254 N	1.773 N	25.027 N

Programma 2 Ruimte en wonen

Algemene voortgang van het programma

Het programma ligt op koers. We werken aan de totstandkoming van het kader Leefomgeving te midden van een speelveld wat enorm in beweging is. Zo verwachten we dat de Ruimtelijke Ordeningsbrief van Minister de Jonge, de zogenaamde 100 dagen brief, waarin de provincies gevraagd worden om de 'ruimtelijke puzzel' te leggen op provinciaal niveau een grote invloed zal hebben de inhoud van het kader.

Conform de Agenda Wonen en de statenmoties werken we aan de versnelling van de woningbouw via verschillende lijnen. Zo wordt met de uitvoering van de regeling Flexpool Woningbouw een impuls gegeven aan de versnelling van de woningbouw. Tevens zien we maatschappelijk belang om bestaande voorraad met nieuwe woonvormen te verrijken. Daarvoor wordt onder andere gewerkt aan een regeling voor financiering van kleinschalige wooninitiatieven.

De Minister van VRO heeft het besluit genomen dat de definitieve inwerkingtredingsdatum van de omgevingswet wordt vastgesteld op 1 januari 2023 en dit voorstel ter besluitvorming aangeboden aan de Eerste en Tweede kamer. De inzet die is vereist vanuit de provincie loopt echter op koers en PS hebben op 11 maart 2022 de omgevingsverordening (zie PS 21/67) vastgesteld.

Samen met de vier stedelijke regio's in Brabant, het Rijk en de Waterschappen stellen we een Brabant brede verstedelijkingstrategie op. We verwachten na de zomer in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving op basis daarvan afspraken te maken met het Rijk. Zie verder statenmededeling Verstedelijkingsstrategie- en akkoorden.

Voor de werklocaties zijn we met het Rijk, provincies en de regio's in gesprek om afspraken te maken over sturing op grootschalige bedrijfsvestigingen (waaronder XXL logistiek). We werken aan de verduurzaming van bedrijventerreinen via 'Grote Oogst' aanpak, concreet zijn we nu bezig met het opstellen van een bijdrageregeling voor gemeenten. In Q1 is het koopstromenonderzoek gepresenteerd (zie link) op basis waarvan de regio's hierover nieuwe afspraken maken.

Met de B5-gemeenten en de M7-gemeenten zijn transformatieprocessen opgestart en werkt de provincie aan de hand van intentie- of samenwerkingsovereenkomsten of een samenwerkingsagenda aan (verkenningen voor) de transformatieopgaven. Zie verder de statenmededeling Voortgang stedelijke transformaties.

De uitvoering van de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 1.0 ligt op schema, maar vraagt dat we steeds blijven inspelen op een aantal onzekerheden die verbonden zijn aan de landelijke beleidsontwikkeling via de uitwerking van het Regeerakkoord. Tegelijk zien we ook dat juridische ontwikkelingen zich in hoog tempo opvolgen en de uitvoering/vergunningverlening bemoeilijken.

Het voorstel voor het vaststellen van een aangepast Provinciaal Inpassingsplan (PIP) voor de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) is aan de Staten gestuurd gericht op een onherroepelijke uitspraak door RvS en start uitvoering in 2022. Parallel hieraan is ook een verzoek ingediend voor een nieuwe vergunning in het kader van de wet Natuurbescherming. Zoals eerder aangekondigd zal naar aanleiding hiervan aan de Staten nog een voorstel worden gedaan voor aanvullende financiering als gevolg van de opgelopen vertraging en indexatie.

Tot slot geven we uitvoering aan de motie m.b.t. steun voor Oekraïne en worden hiervoor bij deze BURAP de in de motie aangegeven middelen beschikbaar gesteld.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van omgevingskwaliteit en innovatie in gebiedstransformaties

Indicatoren:

- **Werkend stelsel om wettelijke taken, zoals beoordeling van ruimtelijke plannen, onder de Omgevingswet uit te kunnen voeren.** Vanuit een integrale, gebiedsgerichte benadering – 'diep, breed en rond' – participeren we in wisselende rollen ('richting geven', 'beweging stimuleren', 'mogelijk maken') in ruimtelijke ontwikkelingen, zowel binnenstedelijk als in het landelijk gebied en op verschillende schaalniveau's (van lokaal tot Rijk).
- **Voortgang in uitvoering van ruimtelijke (gebieds)ontwikkelingen.** Aan het einde van deze bestuursperiode participeren wij in 10 à 12 stedelijke transformaties en in maximaal 3 coalities m.b.t. de aanpak van leegstand in het buitengebied. Hierin zien we voortgang doordat de ontwikkeling steeds een fase dichter bij de uitvoering komen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Participeren in gebiedstransformaties en aanpakken van leegstand

We werken samen met gemeenten aan gebiedstransformaties. Zo wordt voor wat betreft de B5-gemeenten met Eindhoven gewerkt aan de oprichting van een ontwikkelentiteit voor de gebiedsontwikkeling Fellenoord (zie statenmededeling), wordt met Breda gewerkt aan het ontwikkelperspectief voor de ontwikkeling van gebied 't Zoet (besluitvorming voorzien najaar 2022). Met betrekking tot de transformatieopgaven van de M7 gemeenten wordt binnenkort met Oosterhout een intentieovereenkomst gesloten over de ontwikkeling van het centrumgebied en met Helmond voor de transformatieopgave ten aanzien van het stationsgebied. Zie verder statenmededeling Voortgang stedelijke transformaties.

Verder is in Elsendorp een proeftuin begeleid wat heeft geleid tot nieuw een bestemmingsplan wat nu in procedure is en wordt voor de zomer 2022 de pilot Vitaal Buitengebied Zundert afgerond.

Tot slot is in het 1ste kwartaal 2022 vanwege de ruime belangstelling besloten tot de voortzetting van de regeling VABIMPULS om leegstand in het landelijke gebied te voorkomen (zie statenmededeling).

Begeleiden en beoordelen van initiatieven met ruimtelijke impact

Ook in 2022 verwachten we een onverminderd groot aantal van meer dan 2500 ruimtelijke plannen te voorzien van een passend advies. Hierbij is de manier van werken zoals we met de (interim) omgevingsverordening beogen de leidraad.

Implementeren van de Omgevingswet

De implementatie is uitgesteld naar 1 januari 2023. Provinciale Staten hebben vooruitlopend hierop al wel de Omgevingsverordening vastgesteld (PS 21/67).

Uitvoeren ontwikkelaanpak stikstof

Wat willen we bereiken?

Versnellen van de woningbouw

Indicatoren:

- **Groei van woningvoorraad.** Om in de behoefte aan nieuwe woonruimte te voorzien, zullen de eerstkomende vier jaar (2022 t/m 2025) ca. 50.000 woningen aan de voorraad moeten worden toegevoegd.
- **Zorgvuldige inpassing van nieuwe woonruimte.** Circa 70% van de jaarlijkse woningbouw (toevoeging aan de woningvoorraad) wordt op binnenstedelijke locaties gerealiseerd.

We verwachten evenals in 2021 ook dit jaar 13.000 woningen toe te voegen aan de woningvoorraad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren informatie over bevolking, bouwen en wonen

Ieder kwartaal worden onze 'Monitor Bevolking en Wonen' en ons 'Kwartaalbeeld Woningmarkt Noord-Brabant' geactualiseerd.

Actualiseren van regionale afspraken over planning, programmering en realisatie

Een actualisatie van de afspraken is voorzien eind 2022.

In 2021 is de regeling Flexpool Wonen opengesteld en zijn ook de eerste beschikkingen afgeven. In de 1ste helft van 2022 zijn aanvragen binnengekomen voor Den Bosch, Landerd, Meijerijstad, Sint Michielsgestel, Boxtel, Cranendonck en Oss. Voor diverse andere gemeenten zijn de aanvragen in ontwikkeling. Via deze Flexpool versnellen we de realisatie van concrete woningbouwlocaties.

Stimuleren van nieuwe woonvormen

We stimuleren, zoals vastgelegd in het 'Actieprogramma Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw' nieuwe woonvormen. Zo verwachten we in het tweede kwartaal van dit jaar een regeling voor financiering van kleinschalige wooninitiatieven open te stellen.

Wat willen we bereiken?

Verbeteren van vitaliteit en toekomstbestendigheid van werklocaties

Indicatoren:

- **Ontwikkeling van werklocaties.** Vraaggerichte ontwikkeling van vitale en toekomstbestendige werklocaties vanuit de regionale afspraken en samenwerking. Hiertoe maken wij met de vier regio's plannings- en programmeringsafspraken. Voor 2022 agenderen wij nadrukkelijk ook regionale afspraken over detailhandel.
- **Verduurzamen van werklocaties.** 13 bedrijventerreinen, waar maatregelen worden genomen betreffende de energietransitie, circulariteit en klimaatadaptatie (grote "oogst")

Wat gaan we daarvoor doen?

Actualiseren van informatie over werklocaties en detailhandel

- De informatie wordt in Q3 geactualiseerd (inclusief nieuwe prognoses).

Actualisering van regionale afspraken over planning, programmering en realisatie

- Op basis van o.a. de prognose zullen de afspraken worden geactualiseerd. Voor detailhandel is in Q1 het koopstromenonderzoek gepresenteerd op basis waarvan de afspraken worden geactualiseerd.

Verduurzamen van werklocaties en versterken van campussen

- M.b.t. Grote Oogst worden in 2022 voor alle terreinen uitvoeringsplannen opgesteld alsmede een bijdrageregeling. V.w.b. Pivot Park (Oss) en Brainport Industries Campus (BIC, Eindhoven) gaan de ontwikkelingen conform planning. Voor wat betreft de Automotive Campus (Helmond) bezinnen we ons op onze toekomstige rol in de ontwikkeling.

Ontwikkelingen en onzekerheden

In zijn algemeenheid worden vele prestaties geleverd in samenwerking met externe partners. Daarmee zijn er ook onzekerheden voor wat betreft het conform planning behalen van prestaties en de uitnutting van budgetten.

Stikstof

Met betrekking tot de aanpak stikstof zijn wij via de wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn) en het programma bij de Wsn verbonden aan de landelijke (wettelijke) doelen, waarbij via het Regeerakkoord de eerder gestelde doelen voor 2030 en 2050 naar voren zijn gehaald in de tijd. Dat betekent dat onder nog grotere tijdsdruk zowel landelijk generiek als gebiedsgericht extra tempo maken - ook voor de provincie - noodzakelijk is.

Organisatieveranderingen en een meer integrale aanpak bij het Rijk vragen actieve inbreng van ons als provincie in extra belasting/capaciteit en ook om onze organisatiestructuur beter aan te sluiten op wat daar ontwikkeld wordt en doorwerkt in de provinciale organisatie.

Voor de provincie betekent dit grotere druk op interprovinciale afstemming en het proces om tijdig te komen tot het provinciaal gebiedsplan waar wij aan gehouden worden via het programma bij de wet. We hebben de partners nodig in de gebieden om dit samen voor elkaar te krijgen en dit zet extra druk op de uitvoeringskracht omdat doelen breder worden dan alleen stikstof en natuur (ook water, klimaat, nitraat, CO2 etc.).

Steeds wijzigende spelregels bij (opkoop/aankoop) regelingen door het Rijk maken dat het moeilijk is provinciale deelnemers aan boord te houden en te voorkomen dat zij in de “wacht” stand raken.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

2. Ruimte en wonen	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	31.926	7.163	39.089
Baten	-	2.961	2.961
Saldo baten en lasten	31.926 N	4.202 N	36.128 N

Programma 3 Water en bodem

Algemene voortgang van het programma

De uitvoering van het programma Water en Bodem ligt grotendeels op koers. We zijn voortvarend aan de slag met het in december 2021 vastgestelde Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027 (RWP). Voor het uitvoeren van de maatregelen voor de wettelijke doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) werken we samen met waterschappen aan de uitvoeringsafspraken en programmering zoals vastgelegd in de Maatwerkovereenkomsten per waterschap van de wateropgaven voor de periode 2022-2027. Onder andere door het opstellen van een Bijdrage- en Subsidieregeling ten behoeve van projecten ter uitvoering van het RWP en het Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ). Deze regelingen gaan later open dan voorzien doordat de openstelling van de landelijke Specifieke Uitkering (SPUK) Zoetwater (tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater) uitgesteld is en deze deltafondsmiddelen ook weggezet worden via de Bijdrage- en Subsidieregeling. De huidige planning is om medio 2022 de twee regelingen open te stellen t.b.v. de uitvoering.

Duurzaam grondwaterbeheer is een van de belangrijke beleidsdoelstellingen van het RWP en op 15 december 2021 is met 13 Brabantse waterpartners het Bestuursconvenant Grondwater 2021-2027 ondertekend waarmee de betrokken partijen onderlinge afspraken hebben gemaakt over het herstel en bewaking van het grondwatersysteem en de acties die voor de verschillende partners hieruit voortkomen en die in 2022 en de komende jaren ter uitvoering worden gebracht. Daarnaast is er een Statenmededeling opgesteld ten aanzien van de stand van zaken rond verbreding van de grondwaterheffing (mede n.a.v. Motie 74a/2021) en is er een Statenvoorstel voor een aanpassing van de grondwaterheffing opgesteld om het tekort op de provinciale financiering van de urgente grondwateropgaven verder te verkleinen.

Ten aanzien van het urgente thema van klimaatadaptatie is de samenwerking in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie op het schaalniveau van Zuid-Nederland (Noord-Brabant en Limburg) verder verstevigd. Er ligt een gezamenlijk Uitvoeringsprogramma en Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie Zuid-Nederland en Uitvoeringsagenda's per werkregio van gemeenten en waterschappen. De negen werkregio's in Noord-Brabant zijn in voorbereiding op de aanvraag voor cofinanciering van uitvoeringsprojecten vanuit de provinciale Bijdrageregeling klimaatadaptatie. Klimaatadaptatie wordt verder verankerd in de provinciale programma's, waaronder Wonen, Werken & Leefomgeving (Verstedelijkingsstrategie, Verstedelijkingsakkoorden).

Ten behoeve van de beleidsdoelstellingen van een vitale bodem wordt de uitvoering van het samenwerkingsverband BodemUp 2.0 verder vorm gegeven via een samenwerkingsovereenkomst met afspraken over de aanpak, organisatie en financiën en een Uitvoeringsplan met als kernthema's: werving van bodemcoaches, de coaching van deelnemende agrariërs, kennisuitwisseling tussen deelnemers, inzet van het bedrijfsbodem- en waterplan en digitalisering van bedrijfsprocessen, communicatie en monitoring van de maatregelen en effecten.

De aanpak van verontreinigingen in grond en grondwater, vanuit de wettelijke taken Wet Bodembescherming, lopen conform planning. In deze planning is rekening gehouden met de opgelopen vertraging in de uitvoering van een aantal projecten in verband met Corona maatregelen van de afgelopen twee jaar.

Wat willen we bereiken?

Voldoende Water. Niet te weinig diep en ondiep grondwater en oppervlaktewater met optimale zoetwaterbeschikbaarheid en waterverdeling in geval van extreme droogte, en niet te veel oppervlaktewater, om ernstige regionale wateroverlast zo veel mogelijk te voorkomen.

Indicatoren:
· **De grondwatervoorraad is op orde en stabiel op termijn:** Grondwaterstand en stijghoogte in de grondwaterlichamen voldoet aan de norm (uiterlijk 2027 moeten beide grondwaterlichamen voldoen, 1 voldoet momenteel niet).
· **Voldoende grondwater voor de natuur:** Areaal natte natuurparels dat niet langer verdroogd is (uiterlijk 2027 is 12.000 ha NNP niet langer verdroogd).

Bovenstaande indicatoren vergen een lange termijn aanpak en medewerking van veel partijen. We moeten meer inzet plegen om bovenstaande indicatoren tijdig te halen. Daarom hebben we in 2021 nadere afspraken gemaakt met onze waterpartners: Voor het verbeteren van de grondwatertoestand van de grondwaterlichamen zijn in 2021 afspraken gemaakt in het Grondwaterconvenant 2022-2027. Ook de uitwerking van de Groenblauwe Gebiedsgerichte Aanpak welke in 2021 is opgezet, en de afspraken in de Maatwerkovereenkomsten met de waterschappen (MOKs) die in 2021 zijn getekend, dragen bij aan het halen van de waterdoelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Grondwateronttrekkingen

Indicator	2022	2023	2024	2025
Hoeveelheid onttrokken grondwater in miljoen kubieke meter (van jaar T – 1)	285 (*)	(*)	(*)	(*)

(*) afhankelijk van de ontwikkelingen, de streefwaarde geeft nu de totale vergunde omvang aan van drinkwaterbedrijven en industrie weer, van de vergunningen waar de provincie bevoegd gezag voor is.

Verdrogingsaanpak natte natuurparels

Indicator	2022	2023	2024	2025
Voortgang cumulatief in ha van de aanpak binnen natte natuurparels voor het vasthouden van water (KRW doelstelling 12.000 ha in 2027)	500	1.500	3.500	6.500
Voortgang cumulatief in ha van de aanpak buiten natte natuurparels voor het vasthouden van water (doelstelling 27.000 ha in 2027)	1.000	3.000	7.000	13.000

Wat willen we bereiken?

Schoon Water. Schoon grond- en oppervlaktewater voor onze volksgezondheid en natuur, conform de normen van de Kaderrichtlijn Water; het voorkomen van verontreiniging en het beschermen van diepe grondwatervoorraden.

Indicatoren:

· **Basis op orde**: alle oppervlaktewateren en het grondwater voldoen aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water in 2027.

- Alle fysische, biologische en chemische parameters zijn op orde voor zowel de KRW-oppervlaktewateren als de overige oppervlaktewateren.
- Het grondwaterlichaam verkeert in een goede chemische (grondwater)toestand;
- Er vindt geen trendmatige achteruitgang van de (grond)- waterkwaliteit plaats

· **Verminderde inbreng stoffen**:

- De inbreng van antropogene stoffen en stoffen die expliciet in de KRW genoemd zijn wordt voorkomen en beperkt. Dit geldt voor alle gevaarlijke stoffen, ook als er momenteel nog geen waternormen voor zijn, zoals voor PFAS, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten en plastics.

· **Grondwater voor menselijke consumptie is blijvend beschermd**:

- Bronnen openbare drinkwaterwinningen zijn op orde.

We staan aan het begin van de nieuwe planperiode en de waterkwaliteit voldoet niet overal aan de wettelijke eisen, mede doordat het in uitvoering krijgen van oppervlaktewaterprojecten meer tijd vergt dan voorzien, en het effect van maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden door de complexiteit van het bodem- en watersysteem pas met enkele jaren vertraging zichtbaar is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Schoon grondwater

Indicator	2022	2023	2024	2025
Percentage landbouwgrond dat deelneemt aan 7e NAP in de 8 met nitraat meest vervuilde grondwaterbeschermingsgebieden (*)	60%	65%	70%	80%
Aantal van de 8 met nitraat meest vervuilde grondwaterbeschermingsgebieden dat voldoet aan de norm (van 50 milligram nitraat/liter) in 2025	6	6	6	8
Percentage deelnemers aan Schoon Water voor Brabant 2022-2026 in de 11 meest kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (blijvende inspanning nodig)	80%	80%	80%	80%

(*) Indicator mogelijk aan te passen n.a.v. plan van aanpak 7e NAP medio 2022

Schoon oppervlaktewater

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal kilometers (cumulatief) herstelde beken en kreken en Natuurvriendelijke oevers (Kaderrichtlijn Water doelstelling 610 km in 2027)	100	200	300	400
Aantal (cumulatief) opgeloste vismigratieknelpunten (KRW doelstelling 232 stuks in 2027)	50	75	125	150

Wat willen we bereiken?

Veilig Water. Veiligheid tegen hoogwater in het hoofdwatersysteem en het regionaal watersysteem.

Indicatoren:

· **Brabant is beschermd tegen overstromingen en biedt Ruimte voor de rivier**:

- Het percentage rivierenlandschap waar sprake is van sterke dijken in combinatie met een uitbreiding van de afvoercapaciteit;
- De regionale keringen zijn veilig (100% voldoet aan de norm).

Wat gaan we daarvoor doen?

Toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen

Indicator	2022	2023	2024	2025
Km te herstellen regionale keringen door het waterschap: i.h.k.v. provinciale toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen				
Brabantse Delta		21,4		
Aa en Maas			(*)	
De Dommel			(*)	

(*) nader te bepalen: betreft een doorlopende 12 jaarlijkse toetsing, daarna te actualiseren voor 2024 e.v.

Uitvoeren Deltaprogramma Maas

Indicator	2022	2023	2024	2025
Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase)				
* Lob van Gennep	Verkenning / Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie tm 2026
* Meanderende Maas	Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie tm 2028
* Oeffelt	Planuitwerking	Planuitwerking / Realisatie	Realisatie	Realisatie tm 2027
* IRM pilot Hoogwater 's-Hertogenbosch / Crêvecoeur	Onderzoek			
* Verlengde brug Veerweg Alphen				
* IRM pilot Werkendam havenontwikkeling en integraal Riviermanagement	Realisatie			
	Onderzoek			
Voortgang ruimtelijke inbedding en goedkeuringsbevoegdheid GS bij versterking van primaire dijken:				
• Ravenstein-Lith (onderdeel Meanderende Maas)	Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie tm 2028
• Cuijk-Ravenstein	Verkenning	Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie tm 2028
• Geertruidenberg-Amer-Donge-Wilhelminakanaal	HWBP ingangstoets			

Wat willen we bereiken?

Vitale Bodem. Vergroten van de vitaliteit, sponswerking, resistentie tegen ziekten en natuurlijk productievermogen van de bodem voor duurzame landbouw en biodiversiteit.

Indicatoren:

· In de agrarische beïnvloedingsgebieden rondom de prioritaire N2000 gebieden en natte natuurparels, in de voedingsgebieden voor strategische grondwatervoorraden, grondwaterbeschermingsgebieden en gebieden met verhoogd risico op uitspoeling van nitraat en afspoeling van fosfaat is de bodem vitaal en worden de normen voor de Kaderrichtlijn Water en Nitraatrichtlijn gehaald:

- de sponswerking voor water en voedingsstoffen is op orde: verliezen van voedingsstoffen naar het grond- en oppervlakte- water zijn minimaal en er is geen sprake meer van verdichting, zodat regenwater kan infiltreren;
- het gehalte aan organische stof is op zodanig niveau dat een gevarieerd bodemleven mogelijk is en meststoffen en water worden gebonden;
  Streven: 100% van de landbouwbodems in 2050 vitaal, gekoppeld aan klimaat adaptieve inrichting en gebruik.

· Ecologische principes nemen een centrale plaats in de agrarische bedrijfsvoering in:

- het aantal praktiserende boeren neemt toe.

De noodzaak van een vitale bodem is door klimaatverandering, die via verdroging en wateroverlast doorwerkt in agrarische opbrengsten, en aanscherpende beleidsregels (vanwege onder meer de Kaderrichtlijn Water en Nitraatrichtlijn) toegenomen. Binnen de projecten BodemUp 1.0, Leven(de) Bodem, Grondig boeren met mais en Fabulous Farmers werken agrariërs aan verbetering van de bodemvitaliteit. Per bedrijf kan de bodemeigenschap die verbetering behoeft, verschillend zijn. Herstel van de vitaliteit van de bodem vergt meerjarige inzet en effecten zijn pas na enkele jaren merkbaar.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met agrarische ondernemers bodemverbeteringsmaatregelen doorvoeren in landbouwgebieden

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal hectaren (cumulatief) landbouwareaal binnen BodemUp en/of Natuur-inclusieve landbouw / biologische landbouw	1.500	3.000	6.000	12.000

Organiseren kennisuitwisseling voor agrariërs

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal deelnemers aan kennisuitwisseling op praktijklocaties	500	500	500	500

Wat willen we bereiken?

Klimaatadaptatie. Aanpassen aan klimaatverandering in alle domeinen van het provinciale waterbeleid.

Indicator:
Brabant heeft in 2050 een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting: Brabant wordt klimaatbestendig en waterrobuust ingericht op basis van de leidende principes uit dit RWP. (100% in 2050).

Wat gaan we daarvoor doen?

Bewustwording, samenwerking en verankering 'klimaatbestendig handelen'

Indicator	2022	2023	2024	2025
Een actueel uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Zuid-Nederland	1	1	1	1
Percentage provinciale programma's waarin klimaatadaptatie wordt verankerd	10%	30%	50%	70%

Concrete aanpak in projecten en gebieden

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal mede gefinancierde (uitvoerings)projecten gericht op klimaatadaptatie (cumulatief)	5	10	15	20

Ontwikkelingen en onzekerheden

- Het inregelen van de uitvoering van de KRW-opgaven en onze afhankelijkheid daarin van derden en partners zoals de waterschappen, om de KRW-doelen op tijd te halen.
- De gevolgen voor Brabant ten aanzien van aanpak, tijdslijn, omvang opgaven, middelen en capaciteit naar aanleiding van de landelijke ontwikkelingen op het gebied van de Transitiefondsen voor o.a. Klimaat en Stikstof zijn nog niet duidelijk.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

3. Water en Bodem	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	40.501	-4.206	36.295
Baten	6.532	1.088	7.620
Saldo baten en lasten	33.969 N	5.294 V	28.674 N

Programma 4 Natuur en milieu

Algemene voortgang van het programma

Het programma ligt grotendeels op koers. In de afgelopen tijd is voortvarend doorgewerkt aan de planvorming, grondverwerving en realisatie van het Natuurnetwerk Brabant en het herstel van N2000-gebieden. De uitvoering van het natuurbeleid gebeurt steeds meer in samenhang met andere opgaven: de gebiedsgerichte aanpak van natuur, water en landbouw. In 2021 zijn PS hierover geïnformeerd tijdens een themabijeenkomst, in februari 2022 bent u middels een statenmededeling geïnformeerd over de voortgang. In de actualiteiten Stikstof die elk kwartaal uit komt worden de belangrijkste ontwikkelingen gemeld. Aan het eind van dit jaar wordt weer uitgebreid over de voortgang gerapporteerd of zoveel eerder als nodig is. In circa 150 gebieden in Noord-Brabant wordt gewerkt aan de uitvoering van de groene en blauwe opgaven. In en rondom 17 van deze gebieden komen veel opgaven nauw samen. Het gaat hier om 14 stikstofgevoelige Natura2000-gebieden en om 3 gebieden met een grote klimaatopgave. De omgevingsdiensten zijn aan de slag met de uitvoering van de VTH-opdracht. De uitvoering van VTH bevindt zich in een dynamisch speelveld als gevolg van ontwikkelingen rondom de wet Natuurbescherming, omgevingswet en het rapport van de commissie van Aartsen. De uitvoering van de Omgevingsdiensten komt verder onder druk te staan vanwege de stikstofproblematiek. Wij zoeken hierbij voortdurend de dialoog tussen beleid en uitvoering en spelen daarmee zo goed mogelijk in op de actualiteiten en beleid.

De voorbereidingen voor het nieuwe beleidskader natuur zijn gestart in 2021. De evaluatie van Brabant Uitnodigend groen is opgeleverd. De startnotitie met de eerste contouren/richtingen van het nieuwe beleidskader is gereed en 22 januari 2022 besproken in PS.

De startnotitie voor het beleidskader Milieu 2022-2030 is 21 januari 2022 besproken in PS. In het vierde kwartaal wordt het ontwerp beleidskader Milieu ter besluitvorming aangeboden aan PS.
De uitvoering van eerste 5 projecten uit de Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord (SLA) ligt op koers. Deze projecten gaan over emissieverlaging op bedrijventerreinen en binnen het onderhoudscontract voor provinciale wegen, een pilot voor combiluchtwassers, aanleg van walstroom in de haven van Moerdijk en een bijdrage voor twee roulerende meetpunten. Deze roulerende meetpunten staan momenteel in Rosmalen en de andere in Etten-Leur. We inventariseren of er nieuwe SLA projecten in aanmerking komen voor een rijksbijdrage in 2022.
Het RIVM heeft aangegeven dat zij in mei een ankermeetpunt luchtkwaliteit realiseren in Nistelrode voor de periode 2022-2026. Daarnaast zij de aanschrijvingen voor pre(geluid)sanering bij een aantal provinciale wegen in voorbereiding, vooruitlopend op de omgevingswet.

Wat willen we bereiken?

Realisatie van een robuust en samenhangend natuurnetwerk

Indicator:

- **In 2027 is het robuuste en samenhangende natuurnetwerk gerealiseerd**

Omdat het tempo van realisatie te laag is om in 2027 het natuurnetwerk te realiseren, zijn diverse versnellingsacties ingezet. Zo hebben we in 2020 programmeringsafspraken met drie waterschappen en drie terrein beherende organisaties (TBO's) in samenwerkingsovereenkomsten vastgelegd. Met de TBO's is afgesproken dat zij 3.000 ha verwerven en in eindbeheer nemen. De SOK's met de waterschappen zijn aangevuld met afspraken in het kader van de Maatwerkovereenkomsten in het kader van de realisatie van het regionaal waterprogramma. We

hebben voortgangsgesprekken gevoerd met de 6 bovengenoemde partners en met 15 overige trekkers van natuurprojecten. Uit de opgehaalde informatie blijkt dat in alle gebieden gesprekken worden gevoerd met grondeigenaren. Partners geven de boodschap af dat grondverwerving op vrijwillige basis niet overal tot de gewenste resultaten leidt. Er wordt maximaal ingezet op het tijdig realiseren van het natuurnetwerk. In de loop van dit jaar krijgen de programmeringsafspraken een vervolg in het kader van Gebiedsgerichte Aanpak.

Wat gaan we daarvoor doen?

Realisatie Natuurnetwerk Brabant: grondverwerving/ functieverandering

Indicator	Opgave 2012 t/m 2027	2022	2023	2024	2025 t/m 2027
Gerealiseerde ha (cumulatief)	9.600	6.000	7.000	8.200	9.600

Realisatie Natuurnetwerk Brabant: inrichting

Indicator	Opgave 2012 t/m 2027	2022	2023	2024	2025 t/m 2027
Gerealiseerde ha (cumulatief)	15.200	7.500	9.000	10.500	15.200

Realisatie ecologische verbindingszones

Indicator	Opgave 2012 t/m 2027	2022	2023	2024	2025 t/m 2027
Gerealiseerde ha (cumulatief)	1.325	185	335	585	1.325

Beheer van het Natuurnetwerk Brabant

Indicator	Opgave 2012 t/m 2027	2022	2023	2024	2025 t/m 2027
Beheerde ha via de Subsidiestelsel Natuur en Landschap – onderdeel natuurbeheer (cumulatief)	90.200	83.000	84.000	85.500	90.200

Wat willen we bereiken?

Herstel van de biodiversiteit

Indicatoren:

- **In 2030 is de afname van de biodiversiteit naar een positieve trend omgebogen**

Er wordt gestaag doorgewerkt om de afname van de biodiversiteit te keren. Het Agrarisch natuur- en landschapsbeheer wordt geactualiseerd naar aanleiding van het Nationaal Strategisch Programma voor het Nieuwe GLB, voor bossen wordt gewerkt aan een actieprogramma en de subsidieregelingen voor Natura-2000, het leefgebiedenbeleid, het versterken van het landschap en de verbinding met de samenleving zijn weer opengesteld en de aanvragen worden momenteel beoordeeld.

Wat gaan we daarvoor doen?

Agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Indicator	2022	2023	2024	2025
Beheerde ha via de Subsidiestelsel Natuur en Landschap – onderdeel agrarisch natuurbeheer	4.252 - 4.889	4.252 - 4.889	4.252 - 4.889	4.252 - 4.889

Bosuitbreiding en bosomvorming

Indicator	2022	2023	2024	2025
In uitvoering genomen ha bosuitbreiding (cumulatief)	1.500	2.500	3.500	4.500

De uitvoering van de bossenstrategie heeft vertraging opgelopen waardoor de ambitie van 1.000 ha/jaar extra bos nog niet wordt gehaald. Er wordt momenteel gewerkt aan een actieprogramma bos waarin nieuwe impulsen aan de uitvoering worden gegeven. Bij de

volgende bestuursrapportage kunnen we naar verwachting beter inschatten of de ambities haalbaar zijn of bijstelling behoeven.

Uitvoeren herstelmaatregelen in N2000-gebieden

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal uitgevoerde maatregelen (cumulatief)	400	pm1	pm1	pm1

pm1: afhankelijk van de invulling van de 2e fase N2000-herstelmaatregelen

Uitvoeren herstelmaatregelen landelijk Uitvoeringsprogramma Natuur

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal uitgevoerde maatregelen (cumulatief)	5	26	56	83

Wat willen we bereiken?

Versterking van de kwaliteit van het Brabantse landschap

Indicatoren:

- **In 2030 zijn de waardevolle cultuurhistorische landschappen in Brabant behouden en waar mogelijk versterkt**

Met de Stimuleringsregeling Landschap en de subsidieregeling voor de aanleg van landschapselementen en het herstel van cultuurhistorische landschapselementen wordt ingezet op de realisatie van nieuwe landschapselementen en behoud van huidige waarden. Deze inzet kan niet verhinderen dat de kwaliteit, door de diverse ruimtelijke opgaven, onder druk staat. Onder de paraplu van de Omgevingsvisie wordt daarom gewerkt aan een meer landschap inclusieve benadering in de verschillende beleidskaders en de omgevingsverordening. Ook in het nieuwe Beleidskader Natuur zal dat zijn invulling krijgen om aan de ambities voor 2050 bij te dragen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatregelen die de karakteristieke Brabantse landschappen versterken

Indicator	2022	2023	2024	2025
Gerealiseerde ha via de stimuleringsregeling Landschap en de subsidieregeling voor de aanleg van landschapselementen en het herstel van cultuurhistorische landschapselementen	15 ha	15 ha	15 ha	15 ha
Beheerde ha via de stimuleringsregeling Landschap	450 ha	450 ha	450 ha	450 ha

Wat willen we bereiken?

Verankering van de natuur in de samenleving

Indicator:

- **In 2022 investeren meer Brabantse burgers en ondernemers in hun groene leefomgeving**

In 2022 zetten we onverminderd in op vergroening van de leefomgeving. Daarvoor ondersteunen we projecten van relevante netwerken (IVN, buurtnatuur- en waterfonds, etc.) met grote maatschappelijke impact.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatregelen die de verankering van de natuur in de samenleving versterken

Prestaties/maatregelen	Indicator	2022	2023	2024	2025
Ondernemers en burgers die investeren in hun groene leefomgeving	Aantal uitgevoerde maatregelen/initiatieven	35	35	pm	pm

Wat willen we bereiken?

Milieu. Continue verbetering van de luchtkwaliteit en vermindering van de geluid-, geur- en lichthinder

We werken eraan dat luchtkwaliteit, geluid-, en geur- en lichthinder geen overlast veroorzaken bij mens en dier. Een ongezond buitenmilieu veroorzaakt 3,5% van alle ziektelast in Nederland. De wettelijke milieunormen zorgen voor een bepaalde basiskwaliteit. We voldoen hier minimaal aan. Daarnaast is onze ambitie om de ernst en cumulatie van milieubelasting terug te dringen. Hiermee dragen we bij aan de ambities van de provincie om gezondheid, kwaliteit van leven en welzijn te beschermen en te bevorderen.

Indicator:

- **In 2030 is de luchtkwaliteit verbeterd en de geluidsoverlast verminderd**

Wat gaan we daarvoor doen?

Beperken van geluidsoverlast voor Brabanders

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal resterende woningen dat in aanmerking komt voor sanering	5.000	4.600	4.200	

Gezondheidswinst door schonere lucht
Met het Schone Lucht Akkoord hebben we afgesproken dat we een passende bijdrage leveren aan de landelijke doelstelling van 50% gezondheidswinst uit binnenlandse bronnen in 2030 ten opzichte van 2016.

Indicator
Uitvoering SLA maatregelen ligt op koers (o.b.v. SLA uitvoeringsagenda Noord-Brabant)*

* Jaarlijks wordt de uitvoeringsagenda geactualiseerd en tweejaarlijks beoordeelt het RIVM of Noord-Brabant nog op koers ligt t.b.v. het landelijk doelbereik in 2030 (RIVM rapport).

Stevige monitoring kwaliteit van de leefomgeving

Indicator	2022	2023	2024	2025
Rapportage over resultaten	1	1	1	1

Wat willen we bereiken?

Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) leveren een bijdrage aan een gezonde fysieke leefomgeving en daarmee een bijdrage aan een goed werk- en leefklimaat.

Indicator:

- **De uitvoering VTH voldoet aan de beleidskaders uit de opgaven Natuur, Water en Milieu**

Wat gaan we daarvoor doen?

De vergunningverlening, toezicht en handhaving voldoen aan de gestelde generieke kwaliteitsdoelstellingen van rechtmatigheid en kwaliteit

Prestaties/maatregelen	Indicator	2022	2023	2024	2025
De vergunningverlening voldoet aan de gestelde generieke kwaliteitsdoelstellingen van rechtmatigheid en kwaliteit	Aantal vergunningverleningsprocedures waarin gebruik wordt gemaakt van de Wet dwangsom	<1%	<1%	<1%	<1%
	Aantal van rechtswege verleende vergunningen a.g.v. late of geen reactie bestuursorgaan (lex silencio positivo)	0	0	0	0
	Beschikkingen zijn binnen de wettelijke termijn afgehandeld – norm 90%	90%	90%	90%	90%
Toezicht en handhaving voldoen aan de gestelde generieke kwaliteitseisen	Handhavingsbeschikkingen blijven in stand na gerechtelijke toetsing	90%	90%	90%	90%
	Mate van spontane naleving (na eerste controles)	60%	60%	60%	60%

De eerste termijnrapportages van omgevingsdiensten over de voortgang in 2022 ontvangen wij in juni. Zoals gebruikelijk heeft u in mei 2022 de statenmededeling <LINK> ontvangen met de realisaties van het voorgaande jaar.

Ontwikkelingen en onzekerheden

- De invoering van de Omgevingswet en de ontwikkelingen in het Stikstofdossier (wat zich hoofdzakelijk vertaalt naar de Wet Natuurbescherming) hebben impact op de uitvoering van VTH en geven onzekerheden en onduidelijkheden.
- In beide dossiers worden de incidentele tegenvallers opgevangen binnen de Egalisatiereserve VTH. De egalisatiereserve komt daardoor onder druk komt te staan, met het risico dat toekomstige afwijkingen niet opgevangen kunnen worden door de egalisatiereserve. De egalisatiereserve dient de jaarlijkse afwijkingen in opdrachtverlening en legesinkomsten op te vangen. Daarnaast brengt de financiële positie van de omgevingsdiensten ook financiële risico's met zich mee. Als daartoe aanleiding is worden PS in positie gebracht.
- Beperken geluidsoverlast. De aanschrijvingen voor sanering van woningen zijn gekoppeld aan groot onderhoud van provinciale wegen. De realisatieplanning is daarmee afhankelijk van de onderhoudsplanning rondom provinciale wegen. De omvang van de pre-saneringsopgave is daarnaast afhankelijk van de keuze van gemeenten om de bevoegdheid voor geluidssaneringen

voor woningen langs provinciale wegen al vooruitlopend op de omgevingswet over te dragen naar de provincie. Daarnaast kunnen tot 1-1-2023 (ingangsdatum omgevingswet) nog (onvoorziene) aanpassingen in wet en rijksregelgeving plaatsvinden die hun doorwerking hebben naar provinciaal beleid/subsidieregeling.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

4. Natuur en milieu	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	147.453	54.743	202.196
Baten	6.921	39.616	46.537
Saldo baten en lasten	140.532 N	15.127 N	155.659 N

Programma 5 Economie, Kennis en Talentontwikkeling

Algemene voortgang van het programma

De uitvoering van het programma Economie ligt op koers. Na de vaststelling van het beleidskader Economie 2030 in oktober 2020 is de aandacht vol op de uitvoering gericht en dit doen we nog steeds. Met partners in Noord-Brabant werken we intussen intensief aan de uitwerking van de ambities, de opgaven en de activiteiten waarmee we de beoogde doelstellingen uit het beleidskader willen realiseren. Volgend op het beleidskader zijn er afgelopen jaar de verschillende uitvoeringsagenda's vastgesteld door GS, en is in het najaar van 2021 een extra impuls ingezet om Brabant met name op het vlak van ecosystemen, talentontwikkeling en nieuwe R&D-faciliteiten een inhaalslag te laten maken.
In het kader van de uitvoeringsagenda Toekomstbestendige Clusters en Triple Helix samenwerking is een zestal innovatiecoalities opgezet en bevinden zich een viertal innovatiecoalities momenteel nog in de ontwikkelingsfase. (Zie Statenmededeling Innovatiecoalities uit de Uitvoeringsagenda Toekomstbestendige Clusters en Triple Helix Samenwerking 2021 d.d. 7/2/2022 5029699). Vanuit de uitvoeringsagenda circulaire economie ligt de focus dit jaar op het mobiliseren van een brede uitvoeringscapaciteit. Dat doen we samen met andere partijen zoals bv. Rewin, Midpoint Brabant en de BOM. Op die manier versnellen we de uitvoering van projecten en realiseren we circulaire productketens. Ook wordt er stevig ingezet in het bundelen van krachten door bijvoorbeeld in IPO-verband samen te werken met andere provincies en met het rijk in het programma Circulaire economie en bijbehorende transitieagenda's. De uitvoeringsagenda DataEconomie is en wordt dit jaar gestart in samenwerking met onze partners. Zo zijn er bijvoorbeeld in alle regio's datacoaches actief om het MKB te ondersteunen bij dataficering. Maar het blijft een grote uitdaging om MKB-ondernemingen goed aan te haken en daarom zetten we extra actie in om meer aandacht/zichtbaarheid te genereren. Ook is er vanuit Braventure een programma gestart voor startende databedrijven. De laatste uitvoeringsagenda, versterking campussen, stedelijke innovatiedistricten, fieldlabs en hybride leeromgevingen is als laatste vastgesteld afgelopen zomer. Dit jaar zetten we maximaal in op het uitdagen van kennisinstellingen, bedrijfsleven, stuwend midden- en kleinbedrijf en overheden om met oplossingen te komen voor (maatschappelijke) uitdagingen in zogenaamde innovatiecoalities. Als voorbeeld zijn daar te o.a. te noemen; Breda Gaming en Pivot Park (i.r.t. gezond ouder worden). Daarbij trachten we aan te sluiten bij de kennispositie en industriële basis van clusters die al aanwezig zijn in Brabant. Dit biedt geweldige kansen voor de provincie om ons te positioneren voor de groeimarkt van morgen. Verder vindt regelmatig een directeurenoverleg met de Brabantse campussen plaats, waarin gesproken wordt over gezamenlijk optrekken richting ecosysteemversterking. Mede op wens van de Staten is in een laatste overleg ook gesproken over de manieren om circulair bouwen te versnellen, o.a. in de uitbreiding van concrete gebouwen op de campussen en/of in aanleg van circulaire fieldlabs.
Conform de "Impuls Beleidskader Economie 2030" werken we aan de voorbereiding van enkele grote projecten, zoals Artificial Intelligence en Pivotpark, waarmee we tevens de koppeling leggen met de toekenningen vanuit de 2e tranche Groeifonds.
Om de positie op Regional Innovation Scoreboard Index te verstevigen is een extra investeringsimpuls ingezet om de innovatiekracht van Brabant te versterken. Hiermee versnellen we de realisatie van de bestaande KPI's uit de bestaande uitvoeringsagenda's, geven we meer impact én spelen we slim in op de nieuwe kansen (middelen) die komende jaren vanuit het Rijk (groeifonds, RRF, nieuw kabinetsbeleid) en Europa (o.a. EFRO, Interreg JTF) worden aangeboden. Met onze partners (o.a. triple helixorganisaties, Kennispact in het hoger onderwijs) in de regio zijn de eerste afspraken gemaakt om tot concrete resultaten te komen.
T.a.v. provinciale cofinanciering Europese programma's zijn er op basis van de "Europese kansenkaart" bij verschillende programma's sessies georganiseerd waarin de kansen t.a.v. potentiële EU-middelen zijn besproken en gevraagd is om middelen te reserveren voor provinciale cofinanciering. Deze middelen zullen bij burap II 2022 in begroting verwerkt worden.

Bij al deze uitvoeringsagenda's dient nog wel meegenomen te worden dat de arbeidsmarkt zich momenteel in een crisis bevindt, waarbij binnen nagenoeg alle beroepsgroepen grote personeelstekorten bestaan. Voor de provincie betekent dit dat er op korte termijn wordt gekeken naar de mogelijkheden van om- en bijscholing (met het platform Brabant Leert zijn momenteel al 6.000 Brabanders geholpen met bij- en omscholing) en is een subsidieregeling 'Arbeidsmarktinfarct' in de maak. Ook de arbeidsmarktregio's zelf onderzoeken mogelijkheden om dit probleem voor de korte- en lange termijn aan te pakken.
Met het aantrekken van (inter)nationaal talent en het behouden van talent voor de Brabantse arbeidsmarkt streven we naar een meer evenwichtige arbeidsmarkt op de lange termijn. Zo willen we het talent met traineeships 'verleiden' voor de Brabantse arbeidsmarkt. Verder is in maart 2022 een vernieuwde Pact structuur in werking getreden, het Pact 2.0. De insteek is een meer inhouds- en actie-gedreven Pact. Vanuit het arbeidsmarktbeleid van de arbeidsmarkregio's, de gemeenten, de B5, de kennisinstellingen, het bedrijfsleven, de sociale partners en de provincie vormen bovenstaande thema's onderdeel van hun meerjarenprogramma's, triple-helix structuren etc. Binnen het Pact zorgen we voor onderlinge verbondenheid en zetten we Brabant breed extra in op specifiek deze 3 thema's; Leven Lang Ontwikkelen, Jeugd en Internationale medewerkers. M.b.t. Statushouders, is op 1 januari 2022 de nieuwe wet Inburgering in werking getreden. In Brabant kunnen via de arbeidsmarktregio hierdoor statushouders trajecten op maat volgen, en daarbij kunnen de regio's ook een beroep doen op een aanvullend aanbod van opleidingen die ontsloten zijn via Brabantleert.

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van missie-gedreven innovatie door sterke ecosystemen en clusters van bedrijven.

Indicatoren:

- **Handhaving van Brabantse positie op de (RIS) en (RCI) ranglijsten**
- **% toename van het bruto regionaal product (BRP) ten opzichte van het voorgaande jaar**

Wat gaan we daarvoor doen?

Een impuls aan de circulaire economie/samenleving

Outcome Indicator	2022	2023	2024	2025
grondstofverbruik	*)			In 2030 is 50% van ons primaire grondstofverbruik verminderd

*) Voor uitgebreider overzicht prestaties/resultaten verwijzen we naar het programmeringsdocument EKT 2021-2023.

Output Indicator	2022	2023	2024	2025
Vergroten bewustwording binnen het thema maakindustrie	80 bedrijven zijn benaderd om ze te enthousiasmeren	250 bedrijven zijn benaderd		

Binnen het thema Voedsel en het project Agrofoodvoice worden 2 concrete initiatieven uitgevoerd m.b.v. innovatiecontracten en vouchers.	1 project met voucher uitgevoerd	2 projecten met vouchers zijn uitgevoerd		Reststromen worden beter benut en leiden tot minder voedselverspil-lingenstimuleren de eiwittransitie.
Optimaliseren biobased ecosysteem	2 onderzoeks-opdrachten zijn uitgevoerd			
Aanjagen van circulaire initiatieven binnen het thema bouw	2 projecten zijn gestart	6 projecten zijn gestart	7 projec-ten zijn gestart	

Een impuls in digitalisering

Streefwaarden

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Datamaturiteit van het stuwende mkb	750 MKB-bedrijven hebben online datascan gedaan**)		Stijging naar gemiddeld 3,5 (op schaal van 1 tot 5)	
Omvang Brabantse data-economie	2 nieuwe icoonprojecten**)		Groei van de waarde van de Brabantse data-economie (€) met 20 %	
	Programma voor datastarters**)		Groei van het aantal bedrijven in de Brabantse data-sector met 15%	
	2 nieuwe digitale werkplaatsen **)		Groei van het aantal data-professionals in Brabant met 6 %	

**) De UADataeconomie is begin 2021 goedgekeurd. Vervolgens hebben we overleg gevoerd met onze uitvoeringspartners. Een groot deel van die overleggen resulteren in projectplannen in de 2e helft van 2021. De effecten van de acties kunnen daarom ook pas na 2022 worden gemeten. Eind 2021 bepalen wij de nulmeting door een vernieuwd Data onderzoek zoals dat ook in 2018 is uitgevoerd door JADS en de BOM. In 2024 zullen we dat onderzoek herhalen om daarmee het resultaat van onze activiteiten te kunnen bepalen.

We versterken het organiserend vermogen in triple helix samenwerkingen op verschillende niveaus: in steden en op regionaal niveau

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Geharmoniseerde jaarplannen & afsprakenkaders	6 (4 regio's, BOM & Braventure			

We zorgen dat rondom sleuteltechnologieën zogenaamde innovatie-coalities tot stand komen

Om innovatie in de breedte te versterken, ontwikkelen we Brabantse innovatiecoalities. In het eerste kwartaal van 2022 zijn er 4 innovatiecoalities opgestart.

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Innovatiecoalities	Min. 5			

We zorgen voor een organisatorisch sluitende keten voor de ondersteuning van innovatieve starters, groeiers en scale-ups.

Impulsregeling voor innovatieve startups is gepubliceerd en in werking getreden.

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Slagings% innovatieve startups in Brabant	*)	*)	*)	10% hoger dan in 2020
Aantal nieuwe snelle groeiers in Brabant	5	5	5	5

*) De afspraken met BOM en Braventure m.b.t. de activiteiten die nodig zijn om de doelstelling (2025; 10% t.o.v. 2020) te realiseren zijn nog niet geformaliseerd, momenteel worden hiervoor cijfers verzameld. Vervolgens wordt een jaarlijkse monitor ontwikkeld waarin de voortgang te volgen is.

Wat willen we bereiken?

Inzetten op talentontwikkeling voor de kenniseconomie van morgen

Indicatoren:

- **Spanningsindicator Brabantse arbeidsmarkt**
- **% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid)**
- **Scholingsindicator**

De verwachting is dat de doelstelling wel zal worden gerealiseerd. Onze inzet genereert een dempend effect op de personeelskrapte, maar desondanks loopt de spanningsindicator Brabantse arbeidsmarkt wel op. De spanningsindicator arbeidsmarkt geeft een indicatie van de spanning tussen de openstaande vraag en het direct beschikbare aanbod op de arbeidsmarkt. In het 4e kwartaal 2021 is de spanningsindicator in Brabant 4,23, waarmee de Brabantse arbeidsmarkt als zeer krap (weinig aanbod van werkzoekenden voor vacatures) kan worden ervaren. Voor de ICT-beroepen staat de spanningsindicator in Brabant zelfs op 11,26, dit betekent dat er per direct beschikbare werkzoekende gemiddeld 11 ICT-vacatures openstaan. De spanningsindicator in Nederland staat, het 4e kwartaal 2021 op 3,78.

Wat gaan we daarvoor doen?

Leren en ontwikkelen

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Brabant leert; Minimaal 5000 Brabanders krijgen de mogelijkheid zich gesubsidieerd om -en bij te scholen	2500	2500		

Er zijn op 1 april 2022 in totaal **6197** Brabanders die succesvol een scholingstraject voor om- of bijscholen naar kansrijke sectoren (IT, Zorg, Techniek) hebben afgerond

Aantrekken en behouden van nationaal en internationaal talent

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Aantrekken van 500 extra talenten en binden aan Brabant via de programma's Talent attraction Programm en International student programma.	250	250		
Het Innovation Makers Programma zorgt ervoor dat we 3500 talenten met behulp van innovatieve challenges zich beter kunnen voorbereiden op de arbeidsmarkt.	500	3000		
Ontwikkeling van 10 broedplaatsen waar talent en bedrijfsleven elkaar treffen	5	5		

Inzicht in de arbeidsmarkt ontwikkelingen t.b.v. maatschappelijke transities

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
1 geïntegreerde Human Capital Agenda die maximaal inzicht biedt in de benodigde vaardigheden voor maatschappelijke transities	50%	100%		

De aanpak voor het opwerken van 1 geïntegreerde Human Capital Agenda voor toekomstige banen vindt gefaseerd plaats. In de agenda wordt met het onderwijs (MBO en HBO) samengewerkt aan actieplannen per transitie, en hierbij wordt een koppeling gelegd met nationale financiering, waardoor wel enige vertraging ontstaat in de uitwerking (i.v.m. de lange kabinetsformatie). Focus in 2022 ligt op de HC- Agenda Energietransitie en op een gezamenlijke HC-Agenda AI & digitalisering, twee belangrijke pijlers van de toekomstige arbeidsmarkt in Brabant.

Wat willen we bereiken?

Realiseren van sterkere clusters door Europese en internationale samenwerking

Wat gaan we daarvoor doen?

Bouwen en onderhouden van contacten en netwerken voor internationale innovatiesamenwerking

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Brabant Innovation Days (BID)	4 BID's	4 BID's	4 BID's	4 BID's
Die leiden tot:				
-nieuwe contacten	320	320	320	320
-contacten kennisinstellingen en bedrijven	10	10	10	10
Aansluiten bij innovatiecoalities	5	5	5	5

Continueren van investeringsbevordering

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Aantal leads	35	35	35	35
Aantal arbeidsplaatsen	1000	1000	1000	1000

Stimuleren van de internationale handel

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Aantal handel bevorderende activiteiten	12 handelsmissies 12 informatie-bijeenkomsten 90 trade relationsgesprek-ken	12 handelsmissies 12 informatie-bijeenkomsten 90 trade relationsgesprek-ken	12 handelsmissies 12 informatie-bijeenkomsten 90 trade relationsgesprek-ken	12 handelsmissies 12 informatie-bijeenkomsten 90 trade relationsgesprekken
Aantal deelnemende bedrijven/kennisinstel.	60	60	60	60

Wat willen we bereiken?

Het versterken van de ruimtelijke-economische structuur

Indicator:

- **Provincie Noord-Brabant scoort gemiddeld op de Brede Welvaartsindicator (BWI in 2017)**

Wat gaan we daarvoor doen?

Bijdragen aan campusontwikkeling

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Ontwikkelperspectief (roadmaps) campussen Groei opleidingsplekken/stageplekken op campussen	3	3		
Opwerken broedplaatsen/hybride leeromgevingen waarbij arbeidsmarkt en bedrijfsleven worden verbonden	10			

(Door)ontwikkelen van stedelijke innovatie districten

Indicatoren	2022	2023	2024	2025
Verkenning Brabantse steden	2	2		
Ondersteuning fieldlabs/faciliteiten	5	3		

Ontwikkelingen en onzekerheden

- Arbeidsmarktinfarct
  De krapte op de arbeidsmarkt, zeker in enkele specifieke sectoren kan de komende jaren een flinke beperking worden voor de groei van de Brabantse economie in het geheel en specifiek als het gaat om de ontwikkeling voor de kenniseconomie van morgen.
- Krapte op de woonmarkt
  De krapte op de woonmarkt is niet zo zeer een directe bedreiging voor sec de Brabantse economie, maar drukt wel op de brede welvaartsindicator en kan verder indirect een hinder zijn bij het versterken van de ruimtelijk-economische structuur door een gevecht om de ruimte.
- Oorlog in Oekraïne
  Ook in Brabant zullen we de (economische) gevolgen merken van de oorlog in Oekraïne. Zo kunnen bedrijven direct schade ondervinden van de sancties tegen en van Rusland. Ook prijsstijgingen van verschillende producten en grondstoffen kunnen de ontwikkeling van de

Brabantse economie raken. M.b.t. circulaire economie zien we door de oorlog enerzijds een positief effect t.a.v. besef en bewustwording, anderzijds een negatief effect voor de concrete korte termijn uitvoering vanwege andere hogere prioriteiten (tekorten, levertijden, overleven) bij bedrijfsleven.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

5. Economie	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	59.699	26.422	86.121
Baten	103	8.427	8.530
Saldo baten en lasten	59.596 N	17.994 N	77.590 N

Programma 6 Energie

Algemene voortgang van het programma

Het begrotingsprogramma Energie gaat over de energietransitie als onderdeel van de opgave om verdere klimaatverandering te voorkomen door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen (mitigatie). Een opgave waarvan de urgentie en ambitie steeds groter worden. Zie bijvoorbeeld het Regeerakkoord en de hoge energieprijzen als gevolg van de Oekraïne-oorlog waardoor besparing en energie-armoede meer dan voorheen in de aandacht staan. Maar het is ook een opgave waarvan de realisatie wordt belemmerd door zaken als de krappe arbeidsmarkt en de (kaders rond de) energie-infrastructuur.

We werken aan een duurzame en energiezuinige samenleving om onze provincie aantrekkelijk en concurrerend te houden richting 2030 en 2050. Dat doen we op basis van de Energieagenda 2019-2030 (PS eind 2018) en de nieuwe aangescherpte Uitvoeringsagenda Energie 2022-2023 'Urgent en Kansrijk' (GS april 2022).
Begin dit jaar zag de monitor Energieagenda 2019-2030 het licht. Deze zal worden benut voor beleidsverantwoording en de samenwerking met de RES-partners. Het primaat van de uitvoering van de Regionale Energie Strategieën (RES'en) ligt bij de gemeenten, de onderlinge rolverdeling is verder uitgewerkt in de in februari vastgestelde governance voor de uitvoering van de RES'en 1.0.

De energietransitie vraagt om het optimaal benutten en uitbreiden van het brede energiesysteem voor elektriciteit, gassen en warmte. Op de langere termijn zal er een nieuw energiesysteem ontstaan met meer flexibiliteit door opslag en conversie van energie, gevoed door bronnen die in de meeste gevallen tijdelijker en lokaler van aard zijn.
Intussen loopt de transitie tegen de grenzen van het huidige systeem aan; naast transport schaarste is voor bedrijven lokaal inmiddels ook sprake van afnam schaarste. Met de nieuwe kwartiermaker wordt invulling gegeven aan de Taskforce Transport schaarste die is aangekondigd in de recente Statenmededeling. Met de aanpak van transport schaarste op de korte termijn, het vinden van lokale oplossingen, wordt gestart in de RES-regio MRE (Metropoolregio Eindhoven). In en met RES-regio West-Brabant start een pilot rond het programmeren en prioriteren, gericht op de middellange termijn in deze aanpak. Richting lange termijn is met de aanbesteding van de tweede fase systeemstudie een stap gezet.

Tot slot: We zien de energietransitie als een gedeelde opgave. De inzet van burgers, bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties is nodig om deze te laten slagen. Via Brabant Geeft Energie en het programma Sociale Innovatie Energietransitie (SIE) is onze ondersteuning aan co-creatie trajecten gericht op een energietransitie waaraan iedereen kan meedoen vervolgd.

Wat willen we bereiken?

Verduurzaming van de energieopwekking

Indicator:

- **Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ) (verplichte indicator, bron Klimaatmonitor)**
- **Opgave opwek hernieuwbare elektriciteit in de RES'en (6,5 TWh in 2030)**

Wat gaan we daarvoor doen?

Afspraak Wind op Land 2020, inclusief techniek neutrale verdubbelingsopgave
Streefwaarden

Indicator	2022	2023	2024	2025
Opgesteld vermogen		685 MW		

In 2023 is per RES-regio 1 maatwerkoplossing voor optimaal en efficiënt gebruik van het energienetwerk gerealiseerd.

Streefwaarden

Indicator	2022	2023	2024	2025
Aantal maatwerkoplossingen voor optimaal en efficiënt gebruik energienetwerk		Per RES-regio 1 is 1 maatwerkoplossing opgestart		

Regionale Energie Strategieën

Streefwaarden

Indicator	2022	2023	2024	2025
Afsprakenkader over governance en uitvoering RES 1.0	Vastgesteld afsprakenkader			
Aantal RES-en		4 vastgestelde RES-en 2.0		

Wat willen we bereiken?

Verminderen emissies broeikasgassen

Indicatoren:

- **(Verplicht) Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO_2-equivalenten) in absolute aantallen (in tonnen uitstoot) (bron Klimaatmonitor) (streefwaarde 2030 10.7 Mton)**

- **Emissie gerelateerd aan energie: totale CO_2- emissie in absolute aantallen (in tonnen uitstoot) (bron Klimaatmonitor) (streefwaarde 2030: 7,6 Mton)**
- **Verbruikte energie totaal in TJ (bron: Klimaatmonitor)**

Wat gaan we daarvoor doen?

Bevorderen naleving van de wettelijke energiebesparingsverplichtingen bij bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag

Indicator	2022	2023	2024	2025
Het aandeel van bedrijven dat gecontroleerd is door de omgevingsdiensten	75%	100%		
Aandeel van de bedrijven dat maatregelen treft/voldoet			75%	100%

Er zijn 40 controles voor 2022 geprogrammeerd, waarmee de realisatie uitkomt op 66%. Voor 2023 zijn 49 controles voorzien, waarmee de realisatie uitkomt op 100% in 2023.
De indicator heeft betrekking op het controleren van de vergunningvoorschriften voor energiebesparing van bedrijven waarvoor GS het bevoegde gezag is.
Er is een wijziging in wetgeving in 2023 op komst die maakt dat de indicator in 2023 zijn geldigheid verliest. De vergunningvoorschriften voor energiemaatregelen komen te vervallen vanaf 2023. In de plaats daarvan zullen de bedrijven voor het aspect energie moeten voldoen aan de landelijk geldende algemene regels. Het toezicht op energiebesparing blijft maar o.b.v. andere regels. Bij de Burap 2 komen we terug op wat dit betekent voor de indicator vanaf 2023 en verder.

We ontwikkelen een aanpak voor de verduurzaming van (maatschappelijk) vastgoed

Indicator	2022	2023	2024	2025
Ontzorging maatschappelijk vastgoedeigenaren * Aantal deelnemende vastgoedeigenaren	40-55	40-55		
* Beoogd aantal verduurzaamde vastgoed objecten	60-80	60-80		

Mobiliteit
Zie programma 8 “Basisinfrastructuur Mobiliteit” m.b.t. duurzaam bouwen en beheren van provinciale infrastructuur en 100% elektrische bussen in concessies in Brabant.

Wat willen we bereiken?

Bijdrage leveren aan een toekomstbestendige energie-infrastructuur

Indicator:

- **Bijdragen aan de ontwikkeling van oplossingen voor opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie**

Wat gaan we daarvoor doen?

Ontwikkelen van een aanpak om ontwikkelingen in vraag- en aanbod van energie enerzijds en ontwikkelingen in beschikbare netcapaciteit anderzijds met en tussen diverse partijen op elkaar af te stemmen.

Realiseren van een strategisch netwerk van (semi-)publieke laadpunten
Streefwaarden

Indicator	2022	2023	2024	2025
Verhouding laadpunten / elektrische personenvoertuigen	Minimaal 1 laadpunt per 5 elektrische personenvoertuigen	Minimaal 1 laadpunt per 5 elektrische personenvoertuigen		

Het is een uitdaging om de (snelle) groei in elektrische voertuigen bij te houden qua uitroltempo laadpalen, mede door krapte op de arbeidsmarkt voor installateurs. Het streven blijft erop gericht om de verwachte sterke groei van EV-personenauto's de komende jaren bij te houden met als doel de verhouding 1:5 ((semi-) publieke laadpunten). Het niet halen van deze indicator hoeft in de praktijk niet direct problematisch te zijn, omdat zowel de accucapaciteit toeneemt (trend: toenemend, waardoor minder vaak geladen hoeft te worden) als het laadvermogen (trend: toenemend, waardoor sneller/in kortere tijd geladen kan worden). In de toekomst (medio 2023) komt er naar verwachting een nieuwe landelijke indicator voor de definitie van een dekkend laadnetwerk: de laaddruk. Daar werken we als provincie samen met I&W en RVO aan. Deze indicator houdt wel rekening met genoemde trends omdat gekeken wordt naar het daadwerkelijke gebruik van laadpalen.

Stimuleren netwerksamenwerking rond en eerste uitrol van innovaties in de energie-infrastructuur
Streefwaarden

Indicator	2022	2023	2024	2025
Opslag en conversie voor een haalbare en betaalbare energietransitie		2 pilots gestart		
Aantal projecten waarin het mogelijk maken van een grootschalige uitrol van een nieuwe technologie een bijdrage levert aan het eerder en/of tegen geringere kosten behalen van de provinciale energiedoelstellingen		1 project gestart		

Ontwikkelingen en onzekerheden

Afhankelijkheid vele partners/ marktwerking

De energietransitie biedt grote kansen, maar is tevens een complexe opgave, waarin op vele terreinen gelijktijdig verandering noodzakelijk is en waarvoor vele spelers nodig zijn. De vijf transitiepaden vragen allemaal, op zichzelf én in onderlinge samenhang, verandering van overheden, maatschappelijke instituties, bedrijven en inwoners. De provincie is slechts één van de vele noodzakelijke spelers en bovendien een speler met beperkte sturende mogelijkheden. Daarmee is onze invloed beperkt en is focus op samenwerking en rolneming belangrijk. We hebben weinig wettelijke taken op het gebied van de energietransitie, het grootste gedeelte van de opgave dient gerealiseerd te worden door andere partijen dan de provincie. Als provincie zijn we slechts één van de spelers die aan deze opgave werken. Samen met Europa, het Rijk, provincies, gemeentes, kennisinstellingen en het bedrijfsleven (MKB) leveren we een bijdrage aan het genoemde resultaat. Nadere informatie over financiële risico's en risicomanagement staat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Transport schaarste

Als gevolg van het wijzigende aanbod van elektriciteit (zowel wat betreft locatie van levering als ook het moment van levering (weersafhankelijk)) zijn uitbreiding en modernisering van het elektriciteitsnetwerk noodzakelijk. Dit kan echter niet van vandaag op morgen gerealiseerd kunnen worden. Opgave is dan ook om de beschikbare capaciteit zo goed mogelijk te gebruiken. (Grootschalige) opwek van hernieuwbare energie zal altijd moeten worden geprioriteerd, zowel onderling, als ook met bedrijvigheid en woningbouw. Dit maakt het niet vanzelfsprekend dat ieder grootschalig project zonder vertraging kan worden aangelegd. Dat kan mogelijk gevolgen hebben voor het behalen van doelstellingen, zeker de doelstellingen voor de eerstkomende jaren.

Intensivering klimaatbeleid

Met de verhoogde ambities op Europees en nationaal niveau ligt het in de lijn der verwachting dat ook van de provincies een grotere bijdrage aan de klimaatopgave wordt gevraagd. Wij gaan ervan uit dat beleidsintensiveringen of extra taken die naar de provincie komen ook gepaard gaan met extra middelen vanuit het rijk.

De doelstellingen van het Klimaatakkoord uit 2019 passen inhoudelijk binnen de Kaders zoals PS deze vaststelde met Omgevingsvisie en Energieagenda 2019-2030. De benodigde extra middelen voor uitvoering van het Klimaatakkoord (ook via andere portefeuilles dan energie) zijn in beeld gebracht via een landelijk bestuurslastenonderzoek. In 2022 wordt een eerste (gedeeltelijke) uitkering verwacht volgens de

verdeelsleutel die in IPO-verband overeengekomen is. Dit jaar wordt intern geïnventariseerd welke taken vanuit het Klimaatakkoord in uitvoering zijn en op welke onderdelen nog (extra) inzet nodig is.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

6. Energie	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	12.896	2.644	15.539
Baten	181	544	725
Saldo baten en lasten	12.715 N	2.100 N	14.814 N

Programma 7 Landbouw en voedsel

Algemene voortgang van het programma

Er is sprake van grote dynamiek binnen het werkveld Landbouw en Voedsel.

Op nationaal niveau heeft het rijk met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Addendum op het 7e Nitraat Actie Programma (NAP) duidelijk gemaakt welke eisen aan de landbouw –ook in Noord-Brabant- worden gesteld. Hiernaast worden op Europees niveau de contouren van het Europees landbouwbeleid steeds duidelijker.

In april 2022 heeft de provincie Noord-Brabant het (provinciale) Beleidskader Landbouw en Voedsel vastgesteld en het college stelt de Uitvoeringsagenda's Landbouw & Voedsel en Mest op. Hierin zullen bovenstaande ontwikkelingen in worden meegenomen.

Medio 2021 is ervoor gekozen om de indicatoren van de begroting nog niet aan te passen aan het beleidskader en uitvoeringsagenda dat toen nog in voorbereiding was. Dit betekent dat na vaststelling van de uitvoeringsagenda de doelstellingen en kpi's in BURAP-II zullen worden aangepast. Hierdoor zal er met het vooruitzicht op de nieuwe doelstellingen en kpi's voor de laatste keer gerapporteerd worden op onderstaande indicatoren.

Wat willen we bereiken?

Bijdragen aan het minimaliseren van ongewenste effecten van de landbouw op de omgeving

Indicatoren

- **Emissie fijn stof uit veehouderij in Noord-Brabant**
- **Aantal woningen met een berekende kans op geurhinder groter dan 20%**
- **Gewasbeschermingsmiddelen en het maximaal beperken van de emissie van (resten van) gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten**

Wat gaan we daarvoor doen?

Ontwikkeling en toepassing van innovatieve stalsystemen
Indicator:

- Ontwikkelde en toegepaste innovatieve, schoon-bij-bij-de -bron-stalsystemen (aantal: 5)

Stimuleren van veehouders om gebruik te maken van de ondersteunende maatregelen
Indicator:

- Veehouders die gebruik maken van ondersteunende maatregelen (aantal 250)

Wat willen we bereiken?

Stimuleren van de ontwikkeling van een economisch gezonde agrarische sector in Noord-Brabant

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteuning initiatieven agrofood hightech trajecten (inclusief crossovers)
Indicator:

- initiatieven begeleid naar aanvraag Europese of nationale financiering (aantal: 4)

Realisatie en bieden experimenteerruimte voor innovatieve projecten
Indicator:

- Casussen (aantal: 3)

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van het sluiten en verkleinen (in tijd en ruimte) van kringlopen in de Brabantse landbouw

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteuning projecten nieuwe teelten/teeltmethodieken plantaardige eiwitten
Indicator:

- Ondersteunde projecten (aantal: 4)

Uitvoeringsagenda mest
Indicator:

- Brabant bemest beter in uitvoering (aantal: 1)

Wat willen we bereiken?

Bijdragen aan maatschappelijke waarden met de Brabantse landbouw- en voedselsector

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteunen initiatieven Voedsel 1000
Indicator:

- Ondersteunde trajecten (aantal: 5)

Ontwikkelingen en onzekerheden

Geen ontwikkelingen en onzekerheden te melden.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

7. Landbouw en voedsel	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	10.079	5.132	15.211
Baten	953	4.912	5.865
Saldo baten en lasten	9.127 N	220 N	9.346 N

Programma 8 Basisinfrastructuur mobiliteit

Algemene voortgang van het programma

De voortgang van programma 08 Basisinfrastructuur Mobiliteit ligt op schema.
Het aanbod in het OV kunnen we voldoende op peil houden, dit is belangrijk voor de toekomst van het OV in het Brabantse mobiliteitssysteem. Voorzichtig begint de reiziger terug te keren naar het OV (65 % over eerste drie maanden t.o.v. periode in 2019). Hieronder valt een relatief hoog aantal studenten en daardoor blijven de reizigersopbrengsten verder achter. De onzekerheid over het terugkeren van het coronavirus blijft en er is duidelijkheid dat de beschikbaarheidsvergoeding van het Rijk na 2022 niet wordt gecontinueerd. Indien de situatie daartoe aanleiding geeft, kunnen we samen met de vervoerders snel opschalen.
Corona heeft ook effect op de aanbestedingen van aflopende concessies. Concessie West-Brabant is via een noodconcessie van 2 jaar verlengd tot medio 2025. We bekijken voor de andere concessiegebieden naar mogelijkheden om een optimaal aanbestedingsresultaat te behalen.
Ondanks de lockdowns en het veranderende reisgedrag tijdens de Coronapandemie, is het aantal verkeersslachtoffers in Brabant beperkt afgenomen en nog steeds te hoog. We blijven structureel inzetten op het verkeersveiliger maken van onze provincie, via onze pijlers gedrag (educatie, campagnes en voorlichting), infrastructuur en handhaving.
Alhoewel de stikstofproblematiek voor specifiek onderhoudswerkzaamheden redelijk beperkt is, leidt dit wel tot vertraging waar we de onderhoudswerkzaamheden combineren met reconstructie. Hierdoor is meer incidenteel onderhoud nodig in plaats van planmatig onderhoud, dit om achterstallig onderhoud te voorkomen. We zien de druk op de onderhoudsbegroting fors toenemen door sterk oplopende prijzen vanwege de situatie in Oekraïne. In de eerste helft 2022 is het uitvoeringsprogramma KOPI herijkt.
De uitvoering van de (wettelijke) basistaken moeten we te allen tijde borgen. Daarin staan we voor een aantal (financiële) uitdagingen de komende periode. De Staten zijn over de eerste contouren van oplossingsrichtingen geïnformeerd. We moeten daarbij op zoek naar een goede balans in de driehoek van borging van de wettelijke basistaken van onderhoud provinciale wegen en OV, regionale samenwerking op het gebied van data en smart mobility en de programmering van mobiliteitsprojecten.

Wat willen we bereiken?

We gaan voor een robuust en betrouwbaar mobiliteitssysteem.

Door zorgvuldig (functioneel) beheer en onderhoud dragen de rijks- en provinciale wegen maximaal bij aan een betrouwbaar mobiliteitssysteem, nu en in de toekomst:

- De ontwikkeling in de Kwaliteitsindicator Provinciale Wegen (provinciale wegen): KPW >= vorig jaar.
- De ontwikkeling in de klantwaardering voor de Brabantse wegen via het WOW-onderzoek (provinciale wegen): WOW >= vorig jaar.

Mate van tevredenheid onder Brabanders en Brabantse ondernemers over hun reistijd en de voorspelbaarheid van de reistijd:

- Ontwikkeling in de OV-klantenbarometer: OV-klantenbarometer >= vorig jaar

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud op provinciale wegen.
Ondanks fors lagere reizigersaantallen is de afschaling van het OV-aanbod beperkt. Als de vraag naar OV daartoe aanleiding geven, kan het aanbod (binnen de financiële mogelijkheden) snel worden opgeschaald.

Wat gaan we daarvoor doen?

Planmatig beheer en onderhoud provinciale infrastructuur

• De provincie voert planmatig beheer en onderhoud uit op de provinciale infrastructuur zoals afgesproken in de meerjarige kwaliteitsvisie (KOPI, 2018). Score van de kwaliteitsindicator voor de onderdelen doorstroming, fietspaden en verkeersveilige inrichting binnen vastgestelde bandbreedte.
• We geven inzicht in de consequenties van de verschillende scenario's voor bezuiniging op beheer en onderhoud provinciale wegen: gereed 1e helft 2022.

.

Door vertraging bij infrastructurele reconstructies loopt de planning van een aantal hiermee gecombineerde onderhoudswerkzaamheden ook vertraging op. Hierdoor is meer incidenteel aanvullend onderhoud nodig om tijdelijk het areaal op kwaliteitsniveau te houden, met als gevolg extra kosten. Het beleid voor de beheer- en onderhoudstaak provinciale wegen is via de uitvoeringsagenda KOPI herijkt en de Staten zijn geïnformeerd over de bezuinigingsscenario's vanwege de toegenomen onderhoudstaak en sterk oplopende prijzen.

Uitvoering OV-concessies en transitie gedeelde mobiliteit

- We zorgen voor een betrouwbaar OV-systeem: rituitval in de concessies is maximaal 0,2%.
- Nota van uitgangspunten voor de aanbesteding concessie West (start juli 2025) en flexcontract (start januari 2024) is in 2022 vastgesteld.
- We zorgen voor voldoende aanbod van vormen van gedeelde mobiliteit dat aansluit bij de vraag van reizigers. Dit doen we door experimenten binnen en buiten de bestaande concessies: minimaal 3 pilots en experimenten per jaar opgestart.
- Passend bij de verschuiving van OV naar gedeelde mobiliteit, streven we ernaar dat het aanbod van mobiliteitsdiensten voor de gebruiker inzichtelijk is door in te zetten op een goed functionerend MaaS-platform (mobiliteit als dienst). We introduceren uiterlijk in 2025 een betrouwbaar en goed functionerend MaaS-platform(s) in de stedelijke regio's en in het landelijk gebied van Brabant voor de reizigers voor minimaal 1 concessie.

De uitvoering van OV-concessie staat nog altijd fors onder druk. De lagere (betalende) reizigersaantallen, het aflopen van de beschikbaarheidsvergoeding door het Rijk na 2022 en de recente prijsstijgingen op brandstoffen maken het extra lastig om het aanbod op peil te houden. We maken de (financiële) gevolgen ervan inzichtelijk. Ook leveringsproblemen van chips (noodzakelijk voor de bussen maar ook bijvoorbeeld betaalapparatuur in de bussen) hebben gevolgen voor het OV.
Ook de pilots en experimenten voor de transitie gedeelde mobiliteit blijven lastig in de huidige omstandigheden binnen het OV.

Data, digitalisering en Smart Mobility

- Het uitvoeringsplan Krachtenbundeling Smart Mobility Zuid-Nederland 2020-2023 is gerealiseerd in 2023.
- De eerste versie van de Staat van Mobiliteit (indicatoren) is gereed in 2023.

De eerste pakketten van de gebiedsgerichte aanpak Smart Mobility zijn in uitvoering.
De Staat van Mobiliteit is beschikbaar en wordt de komende tijd verder doorontwikkeld.

Wat willen we bereiken?

We gaan voor veilige mobiliteit.

In Brabant streven we naar nul verkeersslachtoffers. Elke verkeersslachtoffer is er één te veel.

- De ontwikkeling van het aantal dodelijke verkeersslachtoffers (Noord-Brabant & provinciale wegen): aantal dodelijke verkeersslachtoffers (conform CBS) < vorig jaar.

	2020*	2021*	2022
aantal	99	91	

** realisatie*

In 2030 hebben we de helft minder verkeersongevallen dan in 2020.

- De ontwikkeling van het aantal ongevallen met lichamelijk letsel (Noord-Brabant & provinciale wegen): aantal ongevallen met lichamelijk letsel.

	2020*	2021	2022
aantal	1.686		

** realisatie*

De sociale veiligheid is in 2030 toegenomen ten opzichte van 2020.

- De ontwikkeling van de OV-klantbarometer onderdeel veiligheid: OV-klantbarometer onderdeel sociale veiligheid >= vorig jaar.

Het aantal verkeersdoden (officiële cijfer CBS) is in 2021 uitgekomen op 91, een daling t.o.v. 2020. In het eerste kwartaal van 2022 heeft er in korte tijd een aantal ernstige ongevallen plaatsgevonden op de Brabantse wegen. Het aantal verkeersdoden ligt na de eerste 3 maanden beperkt hoger dan in dezelfde periode van 2021. Ieder slachtoffer is er één te veel, daarom is het treffen van verkeersveiligheidsmaatregelen en -interventies ook zo belangrijk. We monitoren de ontwikkeling in de rest van het jaar nauwlettend, het verhogen van de verkeersveiligheid blijft onze prioriteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verkeersveiligheid

- We zorgen voor educatie verkeersveiligheid: aantal leerlingen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en MBO dat bereikt is met BrabantsVerkeersveiligheidsLabel (BVL), Totally Traffic (TT) en TT projects (groter of gelijk aan vorig jaar).

	2021	2022	2023
Aantal	207.500	209.500	211.000

- We voeren in deze bestuursperiode voor € 15 mln. kleinschalige maatregelen uit ter verbetering van de verkeersveiligheid op provinciale wegen.

De uitvoering van de activiteiten verkeersveiligheid ligt op schema.

Sociale veiligheid

- We zorgen voor een veilig OV-systeem: aantal incidentmeldingen is lager dan in het voorgaande jaar.

Het is de verwachting dat de afschaffing van de mondkapjesplicht in het OV een positief effect heeft op het aantal incidenten in het OV.

Wat willen we bereiken?

We gaan voor schone, stille en gezonde mobiliteit.

We gaan in Noord-Brabant uit van een ten minste 50% reductie van broeikasgassen (waaronder CO2) en ten minste 50% gebruik van duurzame energie. De uitstoot van overige emissies (NOx, fijnstof) is significant afgenomen in 2030. Op grond van het Schone Lucht Akkoord is het streven om in 2030 tot een reductie te komen van 50% van de negatieve gezondheidseffecten van verkeersemissies ten opzichte van 2016.

- Ontwikkeling emissie broeikasgassen vanuit mobiliteit uitgedrukt in CO_2-equivalenten (in absolute aantallen in tonnen uitstoot) (Noord-Brabant): emissie < vorige jaar.

We zorgen in Noord-Brabant dat de overlast van verkeer geminimaliseerd wordt door in te zetten op stille voertuigen en infrastructuur.

- Ontwikkeling aantal objectief geluidgehinderden waar de wettelijke geluidnormen worden overschreden (provinciale wegen): aantal < vorig jaar.

Via uitvraag bij aanbestedingen dagen we de markt maximaal uit op het gebied van duurzaamheid. Door de recente prijsontwikkelingen in de markt als gevolg van de situatie in Oekraïne kan dit mogelijk onder druk te komen staan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Verduurzaming mobiliteitssysteem

- Hergebruik van beton/ asfalt bij provinciale infraprojecten op basis van contract: minimaal 50% (100% circulair in 2050).
- Energieneutraal bouwen van de provinciale infrastructuur op basis van contract (100% in 2030).
- Samenwerkingsverband voor duurzaam bouwen van wegen in Brabant is operationeel en positief gewaardeerd door betrokken partners in 2023.
- Het OV-netwerk in Brabant is duurzaam. In 2025 100% elektrische bussen in de concessies in Brabant:

% elektrische bussen in concessie	2022	2023	2024	2025
norm	20%	20%	40%	100%

- Met de ambitie van 100% zero emissie OV in 2025 lopen we voor op de landelijke afspraak hierover (2030). Nieuwe concessies zijn het moment om hierin stappen te zetten zonder dat er sprake is van kapitaalvernietiging. Doordat de aanbestedingen voor nieuwe concessie als gevolg van de situatie in het OV door corona opschuiven, zal ook de ambitie van volledig zero emissie ook later worden gerealiseerd (2027). Door gebruik te maken van de Rijksregeling stromen wel versneld Zero Emissie bussen in binnen bestaande concessies. Voorstel is om de indicator hiervoor aan te passen. Voor concessie West-Brabant speelt ook de realisatie van een toekomst vaste Zero-Emissie busremise een rol waarover de Staten begin dit jaar een positief besluit hebben genomen.

Ontwikkelingen en onzekerheden

De uitvoering wordt geconfronteerd met een aantal ontwikkelingen en onzekerheden:

- Sterk oplopende prijzen sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en mogelijke leveringsproblemen van specifieke bouwmaterialen.
- Onzekerheid rondom (ontwikkeling van) wet- en regelgeving rondom stikstof en daarmee samenhangende vergunningverlening.
- Het aflopen van de regeling van de beschikbaarheidsvergoeding voor het OV door het Rijk na 2022.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

8. Basisinfrastructuur mobiliteit	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	183.577	6.662	190.239
Baten	2.440	3.014	5.454
Saldo baten en lasten	181.137 N	3.648 N	184.785 N

Programma 9 Mobiliteitsontwikkeling

Algemene voortgang van het programma

De voortgang van programma 09 Mobiliteitsontwikkeling loopt achter op planning.
We staan voor een enorme mobiliteitsopgave gekoppeld aan de woningbouwopgave uit de verstedelijkingsakkoorden. En tegelijkertijd zijn het zeer hectische en complexe tijden als gevolg van een aantal factoren:

- Er is grote onzekerheid over de wet- en regelgeving rondom stikstof en het effect op het vergunningsverleningstraject met grote risico's voor projecten zowel in voorbereiding als in aanbesteding. Hier ontstaat een duidelijke spanning tussen accepteren van extra onzekerheden versus voortgang houden in de uitvoering. Voorbeelden zijn N279 Veghel – Asten en N282 Rijen – Hulten – Reeshof.
- We worden geconfronteerd met enorme prijsstijgingen, zowel in lopende projecten als bij toekomstige projecten. Dit als gevolg van de nasleep corona én verstrekt door de situatie in Oekraïne. Vooral bij infrastructurele projecten zijn de prijsstijgingen op dit moment moeilijk te beheersen.
- Vanwege de lange kabinetsformatie is het moeilijk gebleken om al concrete vervolgafspraken te maken over bijvoorbeeld Toekomstbeeld OV2040 (TBOV2040) en MIRT-onderzoek Brainport. De provincie heeft vervolgonderzoeken gedaan en staan klaar om bij het BO-MIRT in het najaar definitieve afspraken te maken met de minister.
- We hebben te maken met teruglopende beschikbare middelen. Niet alleen bij de provincie (na 2030), maar ook bij partners als Rijk en gemeenten.

We zullen hierdoor duidelijk moeten kiezen in welke mobiliteitsopgaven we als provincie gaan investeren, waarbij zowel de uitvoeringskracht als de stapeling van risico's in de afweging meegenomen worden. We hebben de Staten over de nieuwe werkelijkheid al geïnformeerd middels een statenmededeling.
Via de Programmering Mobiliteit in de zomer geven we in detail inzicht in de keuzes die we maken voor de mobiliteitsprojecten met een duidelijk beeld van waar we wel op inzetten én waar niet. Want dat we moeten kiezen is onvermijdelijk.

Toch zijn er mooie pakketten van afspraken met regio's gemaakt in het kader van de regionale mobiliteitsprogramma's (RMP's) en verloopt de realisatie van het snelfietsroutenetwerk gestaag. Daarnaast is de nieuwe verbinding N69 eerder opgeleverd dan gepland en daarmee is een belangrijke schakel aan het provinciale wegennet toegevoegd.

Wat willen we bereiken?

We gaan voor een robuust en betrouwbaar mobiliteitssysteem.

De (multimodale) reistijd is in 2030 in 95% van de gevallen conform de voorspelling + of – 5 minuten:

- De ontwikkeling van de werkelijke gerealiseerde reistijd per auto ten opzichte van de free flow reistijd (Noord-Brabant & provinciale wegen, naar typen wegen): < vorig jaar.
  **Freeflow = reistijd buiten de spits zonder vertraging.*

De doorontwikkeling van het Brabantse mobiliteitssysteem heeft hinder van een aantal factoren, terwijl de filedruk weer snel oploopt na het loslaten van de beperkende corona-maatregelen zoals het thuiswerkadvies.

Wat gaan we daarvoor doen?

OV-netwerk

- Vervolgafspraken Toekomstbeeld OV 2040 bij BO-MIRT 2022.
- Vervolgafspraken over OV Breda- Gorinchem – Utrecht/ A27 bij BO-MIRT 2022.
- Vervolgstappen Brainportlijn, De Run en HOV/HUB Eindhoven in 2022.
- Vervolgafspraken n.a.v. HOV studie Breda in 2022.
- Afspraken over realisatie HOV-voorzieningen kom Aalst (voormalige N69)
- Start voorbereiding/ uitvoering PHS in 2022 (oplevering 2030)
- Realisatie Maaslijn door derden: oplevering in 2024.
- Bus Rapid Transit Eindhoven – Meierijstad – Nijmegen (onderdeel A50 pakket in RMP): onderzoek uitgevoerd

Over de doorontwikkeling van het HOV-netwerk in Brabant zijn in de RMP's verschillende vervolgafspraken gemaakt. Tevens vormt de input voor de Verstedelijkingsakkoorden die later dit jaar met het Rijk worden gesloten. Het is wel de vraag of er voldoende rijksmiddelen beschikbaar komen voor het realiseren van de opgave Toekomstbeeld OV 2040.

Wegennet

- Er is in deze bestuursperiode een definitief besluit over de bundelroute in het kader van de bereikbaarheid Eindhoven/ Helmond/ Nuenen. Draagvlak is daarbij belangrijk.
- We realiseren de nieuwe N69 (oplevering 2022)
- We realiseren de N279 Veghel – Asten (oplevering in 2023)
- We realiseren de N629 (oplevering Fase II in 2025)
- We realiseren de N65 (oplevering 2024)

De nieuwe verbinding N69 is eerder opgeleverd dan gepland. Bij veel andere provinciale infraprojecten dreigt vertraging als gevolg van onduidelijkheid in de wet- en regelgeving rondom stikstofdepositie en het effect daarvan op het vergunningsverleningstraject. Ook een aantal rijksprojecten van SmartwayZ.NL (A58 en A67) en A2 staat onder financiële druk waarbij ook de stikstofproblematiek een rol speelt.

(Snel-)fietsroutenetwerk

- Om het fietsgebruik te stimuleren realiseren we een netwerk van snelfietsroutes: snelfietsroutes van het programma Fiets in de Versnelling 2016-2020 zijn gerealiseerd (4 in 2021, 6 in 2022 en 9 in 2023)
- Vaststellen van het Brabants netwerk voor het Nationaal Toekomstbeeld Fiets 2040
- Afspraken over investeringen (inclusief fiets parkeren) ihkv Nationaal Toekomstbeeld Fiets tijdens BO-MIRT 2022

Het Brabants fietsnetwerk is vastgesteld en wordt gebruikt voor vervolgafspraken bij BO-MIRT 2022. De realisatie van het snelfietsroutenetwerk is volop in uitvoering. Zes routes zijn gestart met de feitelijke aanleg, waarvan Tilburg - Waalwijk volledig is afgerond. Het is in sommige situaties complex om specifieke onderdelen van een route in te passen vanwege o.a. stikstof. De delen die wel mogelijk zijn, worden aangelegd; de realisatie van de volledige routes vraagt wat meer tijd. Voorstel aanpassen indicator: 3 in 2022, 7 in 2023 en 9 in 2025.

Goederencorridor

- Wilhelminakanaal geschikt voor klasse IV schepen tot en met haven Loven (Tilburg): oplevering in 2025.

- Vervolgafspraken over de realisatie van truckparking(s) op corridor Rotterdam – Venlo.

Ten aanzien van het Wilhelminakanaal (inclusief haven Loven) is er een ontwikkelperspectief met procesafspraken met het Rijk. De oplevering (uitvoering door RWS) loopt vertraging op.

Wat willen we bereiken?

We gaan voor een samenhangend mobiliteitssysteem.

Het aantal multimodale ketenverplaatsingen* in personen- en goederenvervoer in Brabant is in 2030 verdubbeld ten opzichte van 2019:

- Ontwikkeling modaal split in het personenvervoer van weg naar openbaar vervoer en fiets (absolute aantallen, Noord-Brabant): > vorig jaar
- Ontwikkeling modaal split in het goederenvervoer van weg naar spoor en water (absolute aantallen, Noord-Brabant): > vorig jaar

**Bij multimodale ketenverplaatsing is er sprake van een combinatie van meerdere (duurzame) vervoerwijzen voor één verplaatsing. Modaal split houdt de verdeling in tussen modaliteiten.*

Wat gaan we daarvoor doen?

- MIRT-verkenning spoorknooppunt 's-Hertogenbosch opgeleverd in 2023
- Definitieve afspraak met Rijk, regio en bedrijfsleven over de tri modale ontwikkeling haven Loven (Tilburg) op de corridor Rotterdam – Venlo in 2022.
- Vervolgafspraken tijdens BO-MIRT 2022 over Eindhoven als internationaal knooppunt n.a.v. het brainport onderzoek.
- We innoveren 6 bestaande OV-knooppunten tot mobiliteitshubs en ontwikkelen we samen met gemeenten minimaal 6 nieuwe innovatieve mobiliteitshubs in de periode tot 2023.
- MobilitymoveZ.NL heeft in de periode 2020-2023 20 nieuwe mobiliteitsoplossingen getest, waarvan 10 ook succesvol verder in de praktijk zijn gebracht.
- Talking Traffic heeft in 2023 minimaal 6 mobiliteitsdiensten operationeel in Brabant via slimme verkeerslichten.
- In 2025 is het maatregelenpakket De Run uitgevoerd.
- Afspraken over fiets parkeren Breda, Oss en 's-Hertogenbosch in 2022.

Door de stikstofproblematiek is één van de rand voorwaardelijke infraprojecten, Sluis II te Tilburg, ook vertraagd. Dit project is van groot belang voor fase 1,5 voor het Wilhelminakanaal. De ontwikkeling van fase 1,5 (verdieping en verbreding tot aan haven Loven) en daarmee tri modale ontwikkeling van de haven Loven zelf is hierdoor onzeker. De oplevering in 2023 is niet meer haalbaar. Vervolgafspraken voor dit onderdeel van het kanaal tijdens BO-MIRT 2022.
In het kader van de verduurzaming goederenvervoer is er een subsidie verleend voor het aanleggen van walstroom voor binnenvaartschepen in Moerdijk (met cofinanciering Rijk) en is er goede voortgang geboekt in de haalbaarheidsonderzoeken voor Clean Energy Hubs.
De MIRT-verkenning voor knooppunt 's-Hertogenbosch, gericht op voorkeursbesluit 2023, is gestart en er ligt voor Eindhoven (als onderdeel van het MIRT-onderzoek Brainport) een regionaal voorstel om vervolgafspraken te kunnen maken.
De realisatie van mobiliteitshubs zijn onderdeel van de schaalsprong OV van het Toekomstbeeld OV 2040 en vormen belangrijke schakels vanuit de visie gedeelde mobiliteit. Als verbinding tussen

de verschillende modaliteiten belangrijk voor de werking van het totale mobiliteitssysteem. Afspraken over de ontwikkeling van verschillende mobiliteitshubs zijn gemaakt in de Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's).

Wat willen we bereiken?

We gaan voor mobiliteit voor iedereen.

Het aantrekkelijk maken van alternatieven voor de (eigen) auto: lopen, fietsen, gedeelde mobiliteit voor iedereen.

- De indicator wordt opgenomen in begroting 2023.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor een toegankelijk OV-systeem: betalen met bankpas in OV ingevoerd in 2022.
- We stimuleren dat elke Brabander in de gelegenheid is om te fietsen en dat ook zo lang mogelijk kan blijven doen. Daartoe faciliteren we voor de fietsende ouderen het programma Doortrappen van het ministerie van IenW: in 2022 18 gemeenten die meedoen met Doortrappen.

De activiteiten liggen op schema.

Wat willen we bereiken?

We gaan voor schone, stille en gezonde mobiliteit

Doel en indicator wordt opgenomen in begroting 2023.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingskwaliteit en leefbaarheid

- In deze bestuursperiode besluit over/ onderzoek naar potentie van minimaal 3 komomleidingen.
- Realiseren Schaalsprong Fiets: 20% meer fietskilometers (op de snelfietsroutes in 2027 t.o.v. 2017) in samenwerking met de Brabantse gemeenten.
- Fietsstimulering via werkgevers: 200 werkgevers die fiets stimuleren in hun organisatie via Sjees gangmakers in 2022.

Voor Nuenen worden verschillende scenario's onderzocht. Voor Chaam wordt de oplossing met draagvlak van de gemeente gezocht binnen de bestaande structuur. Voor de aanpak van Volkel worden de voorbereidingen getroffen voor nieuwe aanleg. De werkgeversaanpak (in combinatie met de aanleg van snelfietsroutes) en fietsstimulering worden onverminderd doorgezet.

Ontwikkelingen en onzekerheden

De uitvoering wordt geconfronteerd met een aantal ontwikkelingen en onzekerheden:

- Bij een aantal rijksprojecten dreigt vertraging op te treden. Dit leidt niet alleen tot latere oplevering, maar kan ook provinciale projecten beïnvloeden en kan impact hebben op te maken (vervolg)afspraken bij het BO-MIRT.

- Sterk oplopende prijzen, specifiek van bouwmaterialen, sinds het uitbreken van de oorlog in Oekraïne.
- Onzekerheid rondom (ontwikkeling van) wet- en regelgeving rondom stikstof en daarmee samenhangende vergunningverlening.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

9. Mobiliteitsontwikkeling	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	140.223	27.057	167.280
Baten	46.302	5.836	52.138
Saldo baten en lasten	93.921 N	21.220 N	115.141 N

Programma 10 Vrijetijd, Cultuur, Sport en Erfgoed

Algemene voortgang van het programma

Het programma loopt op koers. De vrijetijds-, cultuur-, erfgoed en sportsectoren hervinden zich weer na 2 zware Coronajaren. De ervaringen en tijdens Corona ontwikkelde nieuwe (digitale) mogelijkheden, worden meegenomen bij de ontwikkeling van het nieuwe kader Levendig Brabant 2030. De opwerking hiervan loopt op schema: op weg naar het nieuwe kader doorlopen we een aantal fases. De afgelopen periode, in de ophaalfase, zijn diverse gesprekken gevoerd met de instellingen en experts van de vier sectoren. Daarmee is veel input opgehaald. We staan nu aan de start van de dialoogfase. Vaststelling van het kader is voorzien 4e kwartaal 2022. Zie verder statenmededeling (update Kader 2030) en www.levendigbrabant2030.nl.

Verder is op basis van Motie 64A/2021 inzake verbetering kwaliteit uitvoering wettelijke taak bibliotheken een extern onderzoek ingesteld. Naar aanleiding van de motie en de uitkomsten van het onderzoek wordt ingezet op structurele en incidentele verhoging (respectievelijk € 0,5 mln. en € 1,5 mln.) van de provinciale inzet. Zie verder statenmededeling.

In 2021 is de Nieuw Hollandse Waterlinie Unesco werelderfgoed geworden als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam (samen de Hollandse Waterlinies). Voor het beheer van dit erfgoed is op 22 maart 2022 een gemeenschappelijk orgaan opgericht (zie memo gedeputeerde). Ook voor de Zuiderwaterlinie wordt op basis van het meerjarenplan gewerkt aan een duurzame samenwerkingsrelatie. Op 1 januari 2022 is daarnaast een beheersstichting opgericht voor de Zuiderwaterlinie (zie ook statenmededeling). Ook zijn in 2022 wandelingen rond kloosters gerealiseerd (kloosterommetjes), is het dependance van het archeologisch depot geopend en is een intentieovereenkomst getekend met het Noord-Brabants Museum voor het opnemen van een aanvullende topcollectie (zie statenmededeling).

Op het gebied van Sport nemen we deel aan een verkenning ten aanzien van het Multi EK Wielrennen in 2025 (zie statenmededeling). De voorbereidingen van het topsportevenement Vuelta (start Utrecht-Brabant) in augustus 2022 zijn volle gang en loopt conform planning. Verder ondersteunen we vanuit de beleidslijn Uniek Sporten de ITF Wheelchair Tennis Masters 2022 in Oss. Ook is in het 1ste kwartaal van 2022 op basis van het in 2021 in samenwerking met de Provincie ingediende bid, de organisatie van Special Olympics 2024 toegewezen aan Tilburg en Breda.

Het Leisure Ontwikkel Fonds is 2022 ingegaan met een eind 2021 herijkte investeringsstrategie. Daarmee zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een lening van het LOF verbreed en wordt nu ingezet op meer innovatieve Leisure-projecten die ontwikkeld en/of gerealiseerd kunnen worden. Verder onderzoeken we met de initiatiefnemers van de Van Gogh Homeland Experience de mogelijkheid om met betrokken gemeenten en andere partners bij te dragen aan de ontwerpfase van dit Leisure-project, dat ook een relatie legt met grote maatschappelijke opgaven. Tot slot wordt door VisitBrabant gewerkt aan een nieuwe campagne ‘Brabant Dichterbij’. In het 2e kwartaal besluiten we over de bijdrage van de provincie aan de campagne.

Wat willen we bereiken?

Onderscheidend, divers en inclusief Brabants cultuur- sport- en vrijetijdsaanbod

Indicatoren:

- Gemiddelde beoordeling van Brabanders voor het totale cultuuraanbod, streefwaarde 7,3.

- % bezoekers van ondersteunde topsportevenementen dat (meer dan) tevreden is over het evenement (streefwaarde ≥80%)
- Aantal bezoekers aan Brabant (streefwaarde in 2022: ≥ 65% van (pre-Corona) niveau 2019)
- Tevredenheid van bezoekers aan Brabant (streefwaarde Net Promotor Score-score ≥13 (2019 = 13)

Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op de genoemde indicatoren is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Stimuleren (inter)nationale topcultuur met inzet van Brabant C Fonds

In 2021 is een evaluatie uitgevoerd als onderdeel van de evaluatie van de fondsen (zie statenmededeling). De positieve uitkomst van de evaluatie wordt meegenomen bij het dit jaar op te stellen Kader Levendig Brabant 2030.

Meerjarige ondersteuning van professionele- en amateurkunst (incl. PZN)

Voor de periode van 2021 t/m 2024 worden 55 professionele (inclusief Philharmonie Zuid-Nederland) en 18 amateurinstellingen ondersteund.

Ondersteunen van topsportevenementen

In augustus 2022 zal de provincie de Vuelta-start in Utrecht en Brabant plaatsvinden (zie kwartaalrapportage). Ook wordt in samenwerking met partners een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden voor het uitbrengen van een bid voor de organisatie van Multi EK Wielrennen 2025.

Ondersteunen van uniek sporten

Via het Brabant Sportfonds worden side-events bij topsportevenementen mogelijk gemaakt. Ook worden middels een bijdrage vanuit de Provincie de Wheelchair Tennis Masters 2022 in Oss mede mogelijk gemaakt.

Inzet Leisure Ontwikkel Fonds (LOF) Noord-Brabant

Bijdragen aan ontwikkeling Brabants icoon Van Gogh

Wat willen we bereiken?

Meer bekendheid van het Brabantse cultuur-, sport en vrijetijdsaanbod

Indicatoren:

- Waardering van de zichtbaarheid van het Brabantse cultuuraanbod (≥ 6,7).
- Het aantal contactmomenten op social media voor Brabant Sport (2021: 4,1 mln.; 2022: 4,4 mln.).

Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op de genoemde indicatoren is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren van Brabant brede marketingstrategie

Via Visit Brabant wordt toegewerkt naar een nieuwe campagne 'Brabant Dichterbij'. Als het gaat om het thema Van Gogh werken we met Van Gogh Sites Foundation aan een Meerjarenplan dat erop gericht is om het erfgoed van Van Gogh in Noord-Brabant te behouden, te ontsluiten, te delen met de wereld en door te geven aan nieuwe generaties.

Wat willen we bereiken?

Ontwikkelen van toptalenten in Brabant

Indicator:

- Percentage ondersteunde talenten dat aangeeft tevreden tot zeer tevreden te zijn over de geboden ontwikkelkansen (≥80%)
- Percentage topsporters/toptalenten Brabant t.o.v. landelijk (≥16%)

Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op de genoemde indicatoren is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteuning van talenthubs

Ondersteuning van TeamNL Centrum Zuid

Via TeamNL Centrum Zuid worden ook in 2022 de Brabantse topsporttalenten ondersteund.

Wat willen we bereiken?

Versterken van innovatief vermogen en ondernemerschap van de cultuur, sport en vrijetijdssector

Indicatoren:

- Ranking aantal bedrijven en startups in creatieve sector t.o.v. andere provincies (≤ 5)
- Ranking aantal bedrijven in sub sector kunsten en cultureel erfgoed t.o.v. provincies (≤ 6)
- Aandeel private financiering in Brabant Sportfonds (50% in 2022)
- Aantal bij VisitBrabant aangesloten ondernemers (≥250 in 2022)

Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De metingen op de genoemde indicatoren is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voortzetten regeling Impulsgelden

Door ontwikkelen van de BrabantSport innovatieagenda en het mede mogelijk maken van de uitvoering

De agenda wordt doorontwikkeld en middels de ondersteuning van inmiddels 4 projecten wordt vormgegeven aan de uitvoering.

Ondersteunen van ondernemerschap in de vrijetijdssector via business services

Wat willen we bereiken?

Het erfgoed fysiek en digitaal duurzaam behouden, ontwikkelen, benutten en ontsluiten

Indicatoren:

- Het percentage rijksmonumenten in matige of slechte staat in de provincie Noord-Brabant volgens onze jaarlijkse Monumenten-monitor niet hoger is dan het percentage van de 0- meting in 2017 (18,7%)

Op dit moment is er geen indicatie dat deze doelstelling niet gehaald wordt. De meting op de genoemde indicator is voorzien eind 2022.

Wat gaan we daarvoor doen?

Het erfgoed fysiek en digitaal duurzaam behouden, ontwikkelen, benutten en ontsluiten.

Wat willen we bereiken?

De (verbeeldings)kracht van erfgoed benutten en inzetten voor behoud en ontwikkeling van erfgoed en ter versterking van de omgevingskwaliteit van Brabant.

Indicatoren

- Verhaallijnen worden uitgedragen
- Inspiratie- en informatielagen zijn aan de CHW toegevoegd.

Wat gaan we daarvoor doen?

We benutten (verbeeldings)kracht van erfgoed via 4 verhaallijnen

Wat willen we bereiken?

We werken samen met de samenleving, trekken op met andere overheden, ondernemers, eigenaren en burgers.

Indicator

- Netwerken van partijen die erfgoed beheren, ontwikkelen en ontsluiten

Wat gaan we daarvoor doen?

We werken samen met de samenleving, trekken op met andere overheden, ondernemers, eigenaren en burgers

We zijn bezig de netwerken die we afgelopen jaren hebben opgebouwd te versterken en te borgen voor de toekomst. Zo is voor de Hollandse Waterlinies een gemeenschappelijke regeling opgesteld (zie memo gedeputeerde) en wordt de governance van de Zuiderwaterlinie tegen het licht gehouden (zie ook statenmededeling).

Wat willen we bereiken?

Op orde houden van de basis

Indicatoren

- Meer efficiënte en effectieve samenwerking tussen de provinciale uitvoeringsorganisaties en het erfgoedveld.
- Toename aantal collectiestukken in Brabant Cloud en organisaties die aangesloten zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

We houden de basis op orde

Door de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) is een verkenning gedaan naar de rol van de provincie en de verschillende erfgoedinstellingen binnen het erfgoedveld. De uitkomsten hiervan zijn gedeeld met Provinciale Staten (zie statenmededeling).

Ontwikkelingen en onzekerheden

Vele prestaties worden geleverd in samenwerking met externe partners. De ook in 2022 voortdurende Coronacrises en de gevolgen daarvan geeft nog steeds veel onzekerheid wat ook gevolgen (kan) hebben voor de te behalen prestaties en uitputting van budgetten.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

10. Vrije tijd, Cultuur, Sport en Erfgoed	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	64.140	3.646	67.786
Baten	651	-	651
Saldo baten en lasten	63.489 N	3.646 N	67.135 N

Algemeen financieel beleid

Inleiding

Elk programma heeft in de begroting naast de lasten van dat programma, ook baten - zoals specifieke uitkeringen van het Rijk - die direct tot dat programma behoren. Deze baten zijn meestal niet toereikend om de lasten te kunnen dekken. Tegenover de nadelige saldi op de programma's staan de algemene dekkingsmiddelen die binnen het onderdeel algemeen financieel beleid zijn geraamd en bijdragen aan een sluitende begroting.

De in omvang belangrijkste algemene dekkingsmiddelen van de provincie bestaan uit de inkomsten van de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting en de beleggingsopbrengsten uit de immunisatieportefeuille. Daarnaast staan diverse overige algemene inkomsten zoals de dividendopbrengsten

De begroting kent naast de 10 programma's en de algemene dekkingsmiddelen nog een aantal centrale posten zoals de overhead, de post onvoorzien en een aantal nog niet aan de programma's toegedeelde stelposten.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Algemeen financieel beleid	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Algemene dekkingsmiddelen	605.791 V	134 V	605.925 V
Lasten	2.622	161	2.784
Baten	608.414	295	608.708
Overhead, Vop en stelposten	136.418 N	3.735 N	140.153 N
Lasten	136.418	3.735	140.153
Baten	-	-	-
Mutaties in reserves	180.291 V	67.419 V	247.710 V
Stortingen	311.517	196.130	507.648
Onttrekkingen	491.808	263.549	755.357
Saldo	649.664 V	63.818 V	713.482 V

Paragrafen

Bedrijfsvoering

Algemene voortgang van het programma

De ontwikkeling van de bedrijfsvoering ligt op koers.
Om de maatschappelijke opgaven waarvoor we staan zo effectief mogelijk te kunnen realiseren, blijven we investeren in een opgave gestuurde netwerkorganisatie. Gebiedsgericht aan de slag gaan met opgaven is hierbij een belangrijk onderdeel. Met deze manier van werken organiseren we wendbaarheid in de organisatie. Daarmee zijn we in staat om in te spelen op de veranderende omgevingsvragen en tegelijkertijd kwaliteit te blijven bieden bij de uitvoering van onze kerntaken.

Via de Statenmededeling toekomstbestendige organisatie hebben we een update gegeven van de voortgang “toekomstbestendige organisatie” van Koers 2030. Hierbij hebben we informatie gegeven over de ontwikkeling van de organisatie en bedrijfsvoering.
We hebben in de afgelopen periode gewerkt aan de verdere ontwikkeling van de drie thema’s die benoemd zijn onder toekomstbestendige organisatie van Koers 2030:

- *Organisatieontwikkeling*: Er is een ontwikkeltraject gestart rond opgave gestuurd werken, zodat deze werkwijze nog breder in de organisatie verankerd wordt. Daarnaast wordt gewerkt aan een ontwikkeltraject rondom gebiedsgericht werken voor medewerkers en wordt verkend hoe we gebiedsgericht werken verder kunnen ontwikkelen.
- *Toekomstbestendige bedrijfsvoering:* Er wordt hard gewerkt aan de ICT Transformatie. Ook wordt de mogelijkheden van dat gedreven werken steeds meer benut. Zo zijn in de afgelopen maanden onder andere roadmaps opgesteld, waarin verkend is hoe per beleidsthema gebruik kan worden gemaakt van data. Daarnaast ervaart de organisatie de mogelijkheden van anders werken, ontmoeten en reizen, zonder beperkende Corona-maatregelen. Zo ervaren we nieuwe manieren van werken in de praktijk.
  Tevens hebben we de eerste stappen gezet om de verduurzaming van het provinciale vastgoed op te pakken. Zoals in de Statenmededeling verduurzaming provinciehuis benoemd starten we daarvoor met een verduurzaming bij de renovatie van de nieuwbouw bij het provinciehuis, waarbij we deze van energielabel C naar A++ brengen. Daarnaast zullen we de verduurzaming stapsgewijs oppakken, waarbij we haalbaarheidsonderzoeken doen naar kansrijke initiatieven. De best scorende onderzoeken zullen dan nader worden uitgewerkt naar businesscases.
- *Aantrekkelijk werkgeverschap:* Met het project Werken voor Brabant wordt de samenwerking opgezocht met andere Brabantse overheidsorganisatie, om zo samen een aantrekkelijk werkgever te kunnen zijn in een steeds krappere arbeidsmarkt. Daarnaast is het recruitment office inmiddels operationeel. Dat wil zeggen dat we steeds meer actief zoeken naar potentiële nieuwe collega’s, er wordt gewerkt aan het opzetten van stevigere arbeidsmarkt communicatie en we de werving zoveel mogelijk kandidaat gericht maken (bijvoorbeeld in onze vacatureteksten).

Wat willen we bereiken?

Organisatieontwikkeling: Een slimme en slagvaardige provincie, opererend in samenwerking met partners en een organisatie die deze manier van werken optimaal ondersteunt

Toekomstbestendige bedrijfsvoering: Een organisatie die klaar voor een nieuwe manier van werken, ontmoeten en reizen, passend bij de 'nieuwe werkelijkheid'

Aantrekkelijk werkgeverschap: Een aantrekkelijk en modern werkgever zijn om talent voor Brabant aan te trekken en te kunnen behouden

Door ontwikkelen van systemen en benutten van data voor maximale ondersteuning van opgave gestuurd werken

We voldoen aan nieuwe wetgeving en handelen rechtmatig

Wat gaan we daarvoor doen?

Bevlogenheid medewerkers in beeld
Via het medewerkersonderzoek meten we periodiek de bevlogenheid van medewerkers en waar nodig worden acties geformuleerd en uitgevoerd om deze score te verbeteren.
Indicator: Score bevlogenheid medewerkers in het medewerkersonderzoek (streefwaarde: 7,4, voorjaar 2021 7,1).

Goed werkgeverschap in beeld
Via het medewerkersonderzoek meten we periodiek hoe medewerkers werkgeverschap van de provincie beoordelen en waar nodig worden acties geformuleerd en uitgevoerd om deze score te verbeteren.
Indicator: Score werkgeverschap in het medewerkersonderzoek (streefwaarde: 7,2, voorjaar 2021 7,2).

Ziekteverzuim
Indicator: Verzuimdagen als % van het aantal beschikbare dagen per jaar (streefwaarde: <3,51%)

Het ziekteverzuim over 2021 bedraagt 5,28%. De stijging van het ziekteverzuimcijfer kenmerkt zich door oplopende verzuimdagen als direct gevolg van de landelijke Corona-omstandigheden en de bijbehorende landelijke gevolgen door besmettingen, lockdowns en quarantaines.

Beweging en verfrissing in de organisatie
Voldoende verfrissing en vernieuwing van talent in de organisatie: nieuwe instroom stagiaires, Brammers, Britters, trainees en nieuwe instroom medewerkers met een (tijdelijke) arbeidsovereenkomst: (aantal) medewerkers (referentiejaar 2019)

We streven naar inclusiviteit en geven mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een kans binnen onze organisatie
We voldoen aan de Quotumwet wat betreft invulling van participatiebanen (fte = 25,5 uur/week):

	2022	2023	2024	2025
Norm Quotumwet* (aantal fte)	44,4	47,8	49,4	49,4

* De norm Quotumwet wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van het door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gepubliceerde quotumpercentage.

Realisatie iCatcher trajecten
In Q4 2022 geldt voor tenminste 3 iCatcher trajecten dat ze de stap hebben gemaakt van niveau 1 van Gartner (beschrijvende analyse) naar niveau 2 (verklarende analyse). Deze iCatchers zijn projecten waarbij we data inzetten om concrete resultaten te boeken met data gedreven werken op beleidsthema's en we gebruiken ze als showcases en versnellers voor het benutten van data.

Datalab als centraal punt voor vertaling van beleidsvragen naar datavragen
In Q3 2021 is het beoogde Datalab operationeel. Dit ontwikkelt zich richting Q4 2022 door tot een plaats waar programma’s hulp krijgen met de vertaling van beleidsvragen naar datavragen en -producten.

Verantwoording gebruik algoritmes
In Q4 2021 zijn concrete stappen gezet ten aanzien van de verantwoording van het gebruik van algoritmes. We hebben dan een inventarisatie uitgevoerd naar algoritmes die we zelf als PNB gebruiken en er is een eerste proeve van een algoritmeregister opgeleverd. In Q4 2022 zal dit register voor PNB zijn gevuld.

Tijdige afhandeling van facturen
Indicator: 95% van de facturen worden binnen de termijn van 20 dagen betaald.

Tijdige afhandeling van subsidies
Indicator: 95% van de subsidies worden binnen de termijnen afgehandeld.

Het percentage ligt momenteel op 89% binnen de termijn afgehandeld. De oorzaak voor deze forse afwijking is gelegen in de zeer hoge werkdruk bij het team subsidies. Hierdoor is prioriteren in cases noodzakelijk en ook is er onvoldoende tijd voor administratieve handelingen zoals het opschorten van termijnen.
Omdat wij op korte termijn geen verandering voorzien stellen wij voor om de streefwaarde naar beneden bij te stellen naar 92%.

De organisatie is 'in control'
Indicator: Jaarlijks wordt een goedkeurende verklaring afgegeven door de accountant bij de jaarrekening.

Afhandeling bezwaarschriften en administratieve beroepen
Indicator: 90% binnen de termijn afgehandelde bezwaarschriften en administratieve beroepen

Telefonische bereikbaarheid
Indicator: Het aantal geslaagde telefonische contactpogingen is 85% (januari-mei 2021: 85%) en de gemiddelde wachttijd bedraagt minder dan 30 seconden.

Ontwikkelingen en onzekerheden

De coronacrisis en de oorlog in Oekraïne leiden tot diverse leveringsproblemen en prijsstijgingen. Dit kan dus leiden tot impact op de realiseren prestaties en budgetoverschrijdingen. We volgen de ontwikkelingen en daar waar mogelijk passen we ons aan om de impact te beperken. Daarnaast zien we hogere risico's rondom cybersecurity.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

Bedrijfsvoering	Begroting t/m wijz. 1	Wijziging 2	Begroting t/m wijz. 2
Lasten	149.524	3.863	153.386
Baten	149.524	3.863	153.386
Saldo baten en lasten	-	-	-